

ಸಂಚಾರಂ

೨೫೦

53

- ಕ ನ ಕಾ ಲು ಕಾ -

7802

F 31

ಅಥವಾ

ಕೆಮಲಿನೀ ಚರಿತೆಂ

ಸುಮತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ

ಸಂಖ್ಯೆ ೨.

ಸರಸ್ವತೀ ಭಂಡಾರ
ಪರಿಷತ್ತು

ನಂ. ೨೫೦
೭೬೨

33, 2 GVN K
NII
336

ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಅಫೀಸರ್,
ಸಂಗೊಳರು ನಿಟ.

7802

ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ವಿಭಾಗ
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮
ಕ್ರ. ಸಂಖ್ಯೆ-7802. ಪು. ಸಂಖ್ಯೆ.....
ದಿನಾಂಕ.....

7802

336

2.13

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
 ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ
 ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ 336 ವರ್ಗ ಸಂಖ್ಯೆ 13
 ತಾರೀಖು.....
 ಬೆಲೆ.....

ಗವಾಟು ವಿಭಾಗದಿಂದ ಪಡೆದ
 ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಖ್ಯೆ.....
 ದಿನಾಂಕ.....

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
 ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ
 ಬೆಂಗಳೂರು-೦೮

ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ವಿಭಾಗ
 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮
 ಕ್ರ. ಸಂಖ್ಯೆ 7802 ಪು. ಸಂಖ್ಯೆ.....
 ದಿನಾಂಕ.....

A - 336

“ ಎಧುವೆ! ನಿನ್ನ ಸೀತಾಂಕುಮೆಂಬರಾರ್ ” (ಪುಟ ೧೯)

Photo by]

[Mr. C. Muddaiya

7803

ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ವಿಭಾಗ
 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮
 ಕ್ರ. ಸಂಖ್ಯೆ 7802 ಪ್ರ. ಸಂಖ್ಯೆ.....
 ವಿಭಾಗ.....

೨೦೩ f

ಗೋಡೆ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ
 ಅಂಚುಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ
 .....
 .....
 .....

ಕ ನ ಕಾ ಲು ಕಾ

ಅಥವಾ

7803

ಕಮಲಿನೀಚರಿತಂ

“ಡಿ. ವಿ. ಜಿ.”

ಬೆಂಗಳೂರು:

ಸುಮತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ 'ಆಫೀಸು'

೧೯೦೦.

ಜನರಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸಾಗರಿಕತೆಯೂ ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಹೆಚ್ಚಿದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ನೀತಿಯೂ ಸದಾಚಾರವೂ ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂದು ನಂಬುವುದೇನೋ ನ್ಯಾಯವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು — ತತ್ವಾಪಿ ಸ್ತೀಪುರುಷರು ಪರಸ್ಪರ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲಾರರು. ವ್ಯಭಿಚಾರದೋಪವನ್ನು ದೂಷಿಸಿ, ಆ ನೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೇ ಈ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕದ ಉದ್ದೇಶವು .....

ಮೂಲಕವಿಯಾದ ಟಿನ್ನಿಸನ್ನನ ಕಥಾಸಂವಿಧಾನವು ಈ ಕನ್ನಡ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಾಟುಗಳಾಗಿವೆ. ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿನ ಹೆಸರುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅಚರಣೆಗೂ ವಾಡಿಕೆಗೂ ತಕ್ಕಂತೆ ಪರಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ರೋಮ ಮತ್ತು ಗೆಲೇಷಿಯಾದೇಶಗಳ ಇತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪುರಾಣೀತಿಹಾಸಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೂಲಕವಿಯು ತೋರಿಸಿರುವ ಮನೋಭಾವಗಳೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೊಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಎರಡು ರಂಗ (ಸೀಟ್)ಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು (೧-೧), ರೋಮಕಜನರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಏಕನಾಯಕ ಪ್ರಭುತ್ವ ವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ, "ಸೆನೆಟ್" ಎಂಬ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯು ಪ್ರಭುತ್ವ ಮೂಡುತಲಿತ್ತೆಂದೂ ತಿಳಿಸುವುದು. ರೋಮಕಚರಿತ್ರೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಿರಲಾರದಾಗಿ, ಆ ಅಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಬಂದು ರಂಗ

ಬೆಂಗಳೂರು:
"ನವರತ್ನ ಅಂಡ್ ಸನ್ಸ್" ಯಾವರಿಂದ
"ಜಿ. ಯು. ಯು.ಎ." ಮುದ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿ
ಮುದ್ರಿತವಾಯಿತು.

೧೨೩೨, ೨೧ GUN K
N 11

Copyright Registered.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪುನಃ ಮುದ್ರಿಸುವ, ನಾಟಕವಾಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳೂ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಕರದಾಗಿರುತ್ತೆ.

ವನ್ನೇ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ವಿಶಂತುವಿವಾಹವು ಸಮೃದ್ಧ ಜನರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದಕಾರಣ ಕಮಲಿನಿಯ ದ್ವಿತೀಯವಿವಾಹವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಗ ಜನರಿಗಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಹೊಸರಂಗ (೨-೧) ವು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಇವೆರಡು ನೂತನರಂಗಗಳಲ್ಲದೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾರೂಪವಾದ ಪೂರ್ವರಂಗವೂ, ತಾತ್ಪರ್ಯಸೂಚಕವಾದ ಉತ್ತರರಂಗವೂ ಸೇರಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾವುವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪವಾಗಿಲ್ಲ; ಆತನ ಆಕಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದೇನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥವೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಂಭಾಗವೂ ಮೂಲಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಯ ವೃತ್ತಗಳು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪದ್ಯಗದ್ಯಗಳು ಕೂಡಿದವುಂಟುಗೂ ತಿಳಗನ್ನಡದ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ಸುಲಭಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸಾಧು, ಯಾವುದು ಅಸಾಧುವೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಂಥಲೇಖಕನು ವಾಚಕಮಹಾಶಯರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವನು.....

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಮೂಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಅರವಿಂದ ಮತ್ತು ಫೋಟೋಗ್ರಾಫರ್ ಮ|| ರಾ|| ಸಿ. ಮುದ್ದಯ್ಯನವರಿಗೂ, ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದ ಮ|| ರಾ|| ನವರತ್ನ ಅಂತರಾಯರವರಿಗೂ, ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಇತರ ಸನ್ನಿಹಿತರಿಗೂ ಗ್ರಂಥಲೇಖಕನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವನು.

ಆಗಸ್ಟ್ ೧೯೧೧ ಕ್ರಿ. ತ.

7802

ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಲಾರ್ಡ್ ಟೆನ್ನಿಸನ್

ಭತ್ತು ಮೂರು ವರುಷಗಳಕಾಲ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಿಂದ ಬದುಕಿದ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನ ಜೀವನವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಎಂಟುಪುಟಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬರೆದು ಮುಗಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾದಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಯಾರ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ನಮ್ಮ ಅಲ್ಪಲೇಖಿನಿಯು ಈಗ ಉದ್ಯುಕ್ತ ಪಟ್ಟದೆಯೋ ಆತನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಆತನು ರಾಜಾಧಿರಾಜರ ಗೌರವಕ್ಕೂ, ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ರಾಜ್ಯತಂತ್ರನಿಪುಣರ ಮತ್ತು ಪಂಡಿತರನ್ನೇ ಹೆಕ್ಕೂ, ಆಂಗ್ಲಭಾಷಾ ಪರಿಚಿತರೆಲ್ಲರ ಅಪಾರವಾದ ಪ್ರೀತಿಗೂ ಪಾತ್ರನಾದ ಮಹಾಕವಿ. ಆತನ ಜೀವನ ಕಥೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಸಿಯೂ ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವರು. ಆತನ ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ, ಆತನಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನೂ, ಆತನು ರಚಿಸಿದ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಗಳ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವನ ಮಂಗಳಚರಿತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಮಗಿರುವ ಸ್ಥಳಸಂಕೋಚದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿಹೇಳುವೆನೆಂಬುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ಹೆಸರಿನ ಪರಿಚಯವೂ ಇಲ್ಲವಾದಕಾರಣ, ಪ್ರ

ಕೃತ ಆತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಲು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿರುವೆವು.

“ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಟೆನ್ನಿಸ್” ಎಂಬಾತನು— ಈತನೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು, — ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೦೯ನೆಯ ವರ್ಷದ ಆಗಸ್ಟ್ ೬ನೆಯ ತಾರೀಖಿನಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ದೇಶದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ “ಲಿಂಕ್ನ್‌ಶೈರ್” ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ “ಸಾಮರ್ಸ್ ಬ್ಲಿ” ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದನು. ಆತನ ಬಡಹುಟ್ಟದವರು (ಆತನಲ್ಲದೆ) ಹನ್ನೊಂದುಮಂದಿ. ಆತನ ತಂದೆಯಾದ ಡಾಕ್ಟರ್ “ಜಾರ್ಜ್ ಕ್ಲೇಟೆಟ್ ಟೆನ್ನಿಸ್” ಎಂಬಾತನು ಸಂಗೀತ, ಕವನ, ಚಿತ್ರಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆಗ್ರಾಮದ ಮತೋಪವೇಶಕನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ತಾಯಿಯು ಬಳ್ಳಿಯ ಬುದ್ಧಿಮತಿಯೆಂದೂ ಭೂತದಮೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಳೆಂದೂ ಕವಿಯಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿದೆ. ಆತನ ಜನ್ಮಪ್ರಾಂತವು ವ್ಯಕ್ತಸಸ್ಯಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ, ವಿಶೇಷಜನಸಂಘವಿಲ್ಲದುದಾಗಿ, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಲು ಸಮೀಪವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಆ ಹುಟ್ಟುಗವಿಯ ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳು ವಿಕಾಸವಾಗಲು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಏಳನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂದುಹಳ್ಳಿಯ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಲೂ ಶಿಕ್ಷೆಯೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬರ

ಟುತನವು ವೊತ್ತವೊದಲು ಅಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಇದೇಕಾರಣದಿಂದ ಎರಡುವರ್ಷಗಳೊಳಗಾಗಿ ತಂದೆಯು ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ್ನು ಪಾಠಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ತಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಓದುಕಲಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಕಾವ್ಯಪಾಠದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಭಿರುಚಿ; ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಜೊತ್ತು ಕಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದನು; ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿನ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಜೇಕಾದಂತೆ ಅಲೆದು ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಮೈಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಈ ಶಾರದಾಶಿಶುವು ತನ್ನ ಐದನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದನೆಂದೂ, ಎಂಟನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬರೆಯುವಹಲಗೆಯು ಎರಡುಕಡೆಯೂ ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನೆಂದೂ, ೧೦-೧೧ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಹೊರಟನೆಂದೂ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹರಾದವರು ಹೇಳಿರುವರು. ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ ಅಜ್ಜನು ಬಂದಾನೊಂದುವೇಳೆ, “ಆಲ್ಫ್ರೆಡನು ಸತ್ತುಹೋದರೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮರಾದ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನಂತೆ.

ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಆತನ ಅಣ್ಣಂದಿರಾದ ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ಮತ್ತು ಚಾರ್ಲೆಸ್ ಎಂಬುವರೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ೧೮೨೬ರಲ್ಲಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನೂ ಚಾರ್ಲೆಸನೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, “ಸೋದರರಿಬ್ಬರು ಬರೆದ ಕಬ್ಬಿಗಳು” ಎಂಬ ಮಹಿಯನ್ನು

ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದರು.

೧೮೭೮ರಲ್ಲಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್‌ನು ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸೇರುವ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ “ಟ್ರಿನಿಟಿ ಕಾಲೇಜ್” ಎಂಬ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ ಕಲಾಶಾಲೆಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ, ಪ್ರವೇಶಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿದನು. ೧೮೮೯ರಲ್ಲಿ “ಟಂಬಲ್ಡ್” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕವನವನ್ನು ವಿರಚಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಸನ್ಮಾನಪಡೆದನು. ಈತನ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಅನೇಕಮಂದಿ ಸ್ನೇಹಿತರಾದರು. ಈ ಸಹಪಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ದೊಡ್ಡ ವನಾಧಮೀಲೆ ಬಂದೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಯಶೋವಂತನಾದನು.

೧೮೭೦ರಲ್ಲಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್‌ನು (ವಿದ್ಯಾತ್ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾಗದೆಯೇ, ಎಂದರೆ ಬಿ. ಎ. ಪಟ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯದೆಯೇ, ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಂದು, ಮತ್ತೊಂದು ಪದ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿದನು. ಈ ಪದ್ಯಗಳು ಬಹುವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವು. ಇದರಿಂದ ಆ ಬಾಲಕವಿಯು ಎದೆಗುಂದದೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾನುಮಾಡಿದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕೆಲವು ಕಾಲದಮೇಲೆ ಆತನೇ ತನ್ನ ಬಾಲವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕನ್ಯೂನತೆಗಳದ್ದು ಎಂದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

೧೮೭೦ರಲ್ಲಿ ಆತನ ತಂದೆಯು ಕಾಲಾಧೀನನಾದನು. ೧೮೭೨ರಲ್ಲಿ ಆತನು ದೇಶಾಟನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದನು. ಇ

ವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಪದ್ಯಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ತೋತ್ರಪಾತ್ರವಾಗಿ ಕಣ್ಮೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ.

೧೮೭೩ರಲ್ಲಿ ಆತನ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದ “ಆರ್ಡರ್ ಹೆನ್ರಿಯ ಹ್ಯಾಲಂ” ಎಂಬಾತನು ದೈವಗತಿಹೊಂದಿದನು. ಈತನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮೇಧಾವಿಯೂ ಗುಣವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಈತನನ್ನು ಕವಿಯು ಸೋದರಿಯೊಬ್ಬಳು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈತನ ಮರಣದಿಂದ ತನಗುಂಟಾದ ಖೇದವನ್ನು ಮಾತುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕವಿಯೇ ಹೇಳಿರುವನು:

“I sometimes hold it half a sin
To put in words the grief I feel;
For words, like Nature, half reveal
And half conceal the soul within”.

—In Memoriam.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಆ ದುಃಖವು ಆತನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಈ ಮಿತ್ರವಿಯೋಗವನ್ನೇ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆತನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ “ಇನ್ ಮೆಮೋರಿಯಂ” ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿ ೧೮೭೦ರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಬಯಲಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಆಂಗ್ಲೀಯವಾಣಿಯ ಮುಖ್ಯಾಭರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದರ ಸ್ವರತೆಯೇನು, ಲಾಲಿತ್ಯವೇನು, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯವೇನು, ಮನೋವೇದಕವಾದ ವಾಕ್ಯಸರಣಿಯೇನು, ಪಂಕ್ತಿಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಕರುಣಾರಸವೇನು, ಜಗತ್ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸ

ವೇನು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಕಾಂತಿಭಾವವೇನು,—ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಭವಭೂತಿಯೊಡನೆ ಹೋಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೂ ಇರಲಾರದು.

೧೮೩೩ರಿಂದ ೧೮೪೦ವರೆಗೂ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾದರೂ ಯಾವುದನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಿತನ್ಮಧ್ಯೆ ಆತನ ಗ್ರಂಥಗಳು “ಕಾರ್ಲ್ಸ್” ಎಂಬ ನಮ್ಮ ಭರ್ತ್ಯಾಹರಿಯಂತಹ ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠನ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಜ್ಞನರ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾದವು. ೧೮೪೦ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾವ್ಯಗುಚ್ಛವು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕವಿಯೂ, ಸೃಷ್ಟಿವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಚತುರನೂ ಆದ “ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್” ಮುಂತಾದವರು ಅದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದರು.

೧೮೪೫ರಲ್ಲಿ ಆತನ ಗೃಹಕೃತ್ಯವಿಚಾರಗಳು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆದಾಯವು ತಕ್ಕಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಸ್ನೇಹಿತರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯವು ದೊರೆತು, ಆನುಲಕ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂಪ್ಪಾಂಡು ಅಥವಾ ಸುಮಾರು ೩೦೦೦ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ವರುಮಾನವು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮಾರನೆಯವರ್ಷ ಆತನು ವಿದೇಶಸಂಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ರೋಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ೧೮೪೭ರಲ್ಲಿ “ಪ್ರೀಸೆಸ” ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾವ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಷಯಗಳು ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸ್ಪಟ್ಟವೆ. ಇದರ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ವೇಳೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವಿದೆ.

೧೮೪೮ರಿಂದ ೧೮೫೦ರವರೆಗೂ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನು “ಚೆಲ್ವೆಟ್

ಹ್ಯಾಂ” ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು. “ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೆಂಡ್”, “ಐರ್ಲೆಂಡ್” ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ೧೮೫೦ನೆಯ ವರ್ಷವು ಆತನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಶುಭಪ್ರದವಾದುದು. ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಆತನ ಮಹಾಕಾವ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಂದುದು ಅವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ. ಆತನು “ಎಮಿಲೀ ಸೆಲ್‌ವುಡ್” ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದುದು ಅವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ; ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಕವಿಯಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದೂ ಅವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ. ಈಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನು ಶ್ರೀಮದ್ವಿಕೋರಿಯಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಬಹುಭಾವಗರ್ಭಿತಗಳಾದ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆತನು “ಟ್ರೈಕೆಟ್ ಹ್ಯಾಂ” ಎಂಬ ಸ್ಥಳದ ನಿವಾಸಿಯಾದನು.

೧೮೫೧ರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೊಂದು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿ ಸತ್ತಿತು. ಇದಾದ ಅನಂತರ ಆವಂಶತಿಗಳು ಇಟಲೀದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಂದರು. ಈವೇಳೆಗೆ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ ಖ್ಯಾತಿಯು ಪರಮೋನ್ನತಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಓದುಬಲ್ಲವನೂ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದನು. ಈಗಲಾಕವಿರಾಜನಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣಕಾಸೂ ಸೇರಿತು.

ಮೈಸೂರುಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನಾನಾಯಕನಾಗಿದ್ದು, ಮಹಾಯೋಧನೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ “ಸರ್ ಆರ್ಡರ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ” ಅಥವಾ “ಡೆಪ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ವೆಲ್ಲೆಂಗ್‌ಟನ್” ಎಂಬ ವೀರಾಗ್ರೇಸೆರನು ೧೮೫೨ರಲ್ಲಿ ದೈವಾಧೀನನಾಗಲು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನು ಬಂದು ಪದ್ಯಾವಳಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ

ನು. ಇದೊಂದು ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ, ವೀರರಸವೂರಿತವಾದ, ಮತ್ತು ಬೇದವನ್ನೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವ ಕವಿತಾರತ್ನವು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಆತನು ರಚಿಸಿದನು. ೧೮೫೨ರಲ್ಲಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್ ನಿಗೊಂದು ಪುತ್ರರತ್ನವು ಜನಿಸಿತು. ಆತನು (ದ್ವಿತೀಯ ಲಾರ್ಡ್ ಟೆನ್ನಿಸ್) ಈಗಮಹೋನ್ನತನಾಗಿರುವನಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಜೀವನಕಥೆಯನ್ನು ಸಹಜವಾದ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವನು.

೧೮೫೩ರಲ್ಲಿ “ಫ್ಯಾರಿಂಗ್ ಫ್ಲ್ಡ್” ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ, ಮನೋಹರವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್ ನು ಬಂದು ದಿವ್ಯಭವನವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು, ತದನಂತರ ಪ್ರಾಯಶಃ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲಿಯೇ “ಮಾಡ್” ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ೧೮೫೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು.

೧೮೫೩-೧೮೫೪ರಲ್ಲಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜನೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ “ಆರ್ದರ್” ಎಂಬ ಪೌರಾಣಿಕವ್ಯಕ್ತಿ ಧಿ ರೋಡಾತ್ತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ—ರಘುವಂಶದಂತಹ—ಕಾವ್ಯವೂಲೆಯು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು.

೧೮೫೪ರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾವ್ಯರಚನೆ; ೧೮೫೭ರಲ್ಲಿ “ಟ್ರಿನಿಟೀಕಾಲೇಜಿ” ನಿಂದ ಬಹುಮಾನ; ಮತ್ತು ‘ಆಲ್ಡ್ ವರ್ಕ್’ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಗೃಹದ ನಿರ್ಮಾಣ; ೧೮೫೪ರಲ್ಲಿ “ಕ್ವೀನ್ ಮೇರಿ” ಎಂಬ ಮತ್ತು ಇನ್ನೆರಡು ನಾಟಕಗಳ ಲೇಖ

ನೆ; ೧೮೫೩ರಲ್ಲಿ “ಲಾರ್ಡ್” ಅಥವಾ ಶ್ರೀಮಂತವದವಿಯ ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾದ ಲಾಭ; ಅಮೇಲೆ ೧೮೫೨ರವರೆಗೂ ಇನ್ನೆರಡು ನಾಟಕಗಳ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ರಸಭರಿತಗಳಾದ—ಬಂದೆರಡು ಕಾಂತಿವೈರಾಗ್ಯರಸ ಪ್ರಧಾನಗಳಾದ—ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆ; ಕಡೆಗೆ ೧೮೫೨ನೆಯ ಅಕ್ಟೋಬರು ೩ರಲ್ಲಿ ಮರಣ.

“ಮಂಚಿವಾಣಿಕೆ ಮರಣಮೇ ಸಾಕ್ಷಿ” ಎಂಬ ತೆಲುಗು ಗಾದೆಯಂತೆ, ಅವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿದ್ದ ವಿರಕ್ತಿಭಾವವೂ, ಪ್ರಕಾಂತತೆಯೂ ಆತನ ಸುಕೃತವಿಶೇಷವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಮತ್ತು ಇತರ ಲೌಕಿಕ ಸ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆತನು ತುಂಬಾ ಅಕ್ಕರೆ ತೋರಿಸಿ, ಆವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರುವನಾದರೂ, ತಾನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗದೆ, ನಿರೀನಲ್ಲಿನ ತಾವರೆಯೆಲೆಯಂತೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಜನರಿಗೆ ದೂರವಾಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಪ್ರಪಂಚದ ಅಂತಸ್ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅನಂತವಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳು,—ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಂತಸಂಖ್ಯೆಯ ಭೂಗೋಳ ಷೆಗೋಳಗಳು,—ಅನಂತಕಾಲ,—ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಂತಸಂಖ್ಯೆಯ ಜೀವರಾಶಿಗಳು,—ಸ್ಥಳ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಗಳಿಗೆಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಹರುಷ, ನೋವು, ಉಬ್ಬು, ತಗ್ಗು, ಮತ್ತು ಇತರಬಗೆಯ ಏರ್ಪಾಟುಮಾರ್ಪಾಟುಗಳು,—ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೇನು? ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ಪುರುಷನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಪರಮಾರ್ಥವೇನು? ಎಂಬೀವಿಷಯಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನಾತನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಮಾಡಿಯೂ ಇರುವನು. ಆತನ ನಿರ್ದಾಂತವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ವೇದಾಂತಮತವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವುದು. ಜಗತ್ಪಿತನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿಶ್ಚಲಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶರಣುಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಸ್ವಯಂನಂಬಿ, ಅದನ್ನೇ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿರುವನು:

“That God which ever lives and loves,
One God, one law, one element,
And one far-off divine event,
To which the whole creation moves.”

— In Memoriam.

“ಆತ್ಮಗೌರವ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮವಿನಿಗ್ರಹಗಳು ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನೆಗೆ ಅತ್ಯಂತಾವಶ್ಯಕ” ವೆಂದೂ ಆತನು ಹೇಳಿರುವನು:

“Self-reverence, Self-knowledge, Self-control,
These three alone lead life to sovereign power.”

—Enone.

ಟೆನ್ನಿಸನಿಗೆ ಕವಿಯು ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವೆ ಷ್ಠಿತಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಿಟ್ಟನು. ಆತನ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಯಾರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸದ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಆತನು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತಂದನು. ಆತನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಯಾರೂ ಆತನಂತೆ “ಎಪಿಕ್” ಅಥವಾ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ “ಪೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್” ನಿಂದೀಚೆಗೆ ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನಿಗೆ ಹಿಂದೆ

ಯಾರೂ ಚರಿತ್ರಾಂಕಗಳನ್ನು ನಾಟಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಭಾಷಾಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ವಾಚ್ಯಾಧುರ್ಯದ ಲ್ಲಿಯೂ, ವರ್ಣನಾವೈಖರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, — ತತ್ರಾಪಿ ಸೃಷ್ಟಿವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯರ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನೂ ವಿಶದೀಕರಿಸುವ ಚಮತ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮೇಲಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಾಗದ ಸೃಷ್ಟಿರಹಸ್ಯವನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿ, ಅನೇಕ ನೀತಿಗಳನ್ನೂ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನು ಅದ್ವಿತೀಯನೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದನು. ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳೂ, ಅವರ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಅನಿಷ್ಟಗಳೂ — ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನಿಂದ ಕಥಾ ಸಂವಾದರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಆತನ ಈ ಮತ್ತು ಇತರ ಬುದ್ಧಿಕಾರ್ಯಗಳು ಆತನಂತೆಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯೂ, ಸಮಾನವಯಸ್ಸಿನೂ ಆದ ‘ಬ್ರಾನಿಂಗ್’ ನ, ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಿರ್ವಹಣ ನಿಪುಣನೆಂದು ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ‘ಗ್ಲಾಡ್ ಸ್ಟೆನ್ನ’ನ, ಇನ್ನೂ ಇತರ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯತಂತ್ರಜ್ಞರ ಶ್ಲಾಘನೆಯನ್ನು ಪಡೆದವು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಕವಿಗಳಿರುವರೋ, ಇಲ್ಲವೋ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಾಚಕಮಹನೀಯರೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರು ಬಹುತೃಪ್ತಕ್ಕೆ ಕರೆಪವನಮೇಲೆ ಬಂದುವದ್ಯ, ಬಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟವನ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಚೂರ್ಣಕೆ, ಕಾಲುಜೋಡಿ ಕೊಟ್ಟವನಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತ ಶ್ಲೋಕ, “ಅನಿಸ್ವಂ

ಟು” ಅಥವಾ “ಡೆಪು ಗ್ರೆಟೆ ಕಮಿಷನರ” ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕಾ
ನ್ಯಾ— ಈ ರೀತಿ ಬರೆಯುವರು. ಇಂತಹವರು ಕೂಡ ಬ
ಹುಮಂದಿ ಯಿಲ್ಲ. ದೇವರು ಯಾರಿಗೆ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಿರುವನೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನರಸ್ತುತಿ
ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ,— ಟೆನ್ನಿಸ್
ಸನನಂತೆ,— ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದೆ? ಭಗವಂತನ ವ್ಯಾಪಾರ
ಮೈಟಿತ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಅತಿಹೀನರೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ
ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಗುಣರತ್ನಗಳನ್ನೂ, ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ
ವ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಗೊಸಹಜವಾದ ಪ್ರೀತಿಭಾವವನ್ನೂ
ಹೊಸಹೊಸರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಮನೋರಂಜನೆ
ಮಾಡಿ ಆಮೂಲಕ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದೇ ಕವಿಕರ್ತ
ವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಈಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪುರಾತನಕವಿಗಳು ನೆರ
ವೇರಿಸಿದರಾದರೂ, ಆಧುನಿಕರು ಅದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರು.
ಆಂಗ್ಲೀಯ ಕವಿಗಳಾದರೋ, ಆಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮರೆಯದೆ
ಅದನ್ನು ಬಲುಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿರುವರು. ಕವಿತಾಲತೆಯ
ಬೆಳವಳಿಗೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಲುದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನಿಂತು
ಹೋಯಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಅದು ಬೆಳೆದು ವೃದ್ಧಿಹೊಂ
ದುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಕವಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನ
ಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು, ಬ್ರಿ
ಟಿಷರು ಇಂಡಿಯಾದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಮಹೋಪಕಾರ.
ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞ ರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾ
ಲದು.

ಈಗ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವ್ಯಾಸಂಗವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾ
ನ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂಹಿತೈರಸವು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನ

ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೀಳುಜಾತಿಯದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬಪ್ಪುವರು.
ಈಗ ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯು ಕಡಮೆ
ಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಕ್ಷೀಣಿಸು
ತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಈಗಲಾದ
ರೂ ಅವರು ಎಚ್ಚೆತ್ತು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಕಬ್ಬಿಗರು ಬರೆದಿಟ್ಟ
ಕಬ್ಬಿಗಳನ್ನೋದಲು ಮೊದಲುಮಾಡಿದರೆ ಮೇಲದೀತು.
ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಬುದ್ಧಿ ಬಲವು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕುಂ
ದುವುದು. ಕಾವ್ಯರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಲಾರದವನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇ
ಷ್ಠವಾದಗುಣಗಳೂ ಬೆಳೆಯಲಾರವು.

ಕೆ ನ ಕಾ ಲು ಕಾ .

“ದಿ ಕವಿ” ಎಂಬೀನಾಟಕವು ೧೮೮೦ರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪ
ಟ್ಟು ೧೮೮೧ನೆಯ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಟೆನ್ನಿಸ್
ನನ್ನು ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಜನರ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ವಿ
ಶೇಷವಾಗಿ ಮಾತ್ರವಾದುದು. ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ಸುಮಾ
ರು ೧೨೦೦೦ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಾಟಕಾಭಿನಯದಲ್ಲಿ
ನಿಸ್ಸೀಮನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ “ಸರ್ ಹೆನ್ರೀ ಇರ್ವಿಂಗ್” ಎಂ
ಬಾತನೇ ಇದನ್ನಾಡಿದವನು. ೧೮೮೪ರಲ್ಲಿ ಇದೂ ಮತ್ತೊಂ
ದುನಾಟಕವೂ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಈ ನಾಟಕದ ಕಥಾಸಂವಿಧಾನವು ಟೆನ್ನಿಸ್‌ನನ್ನೆ ಸ್ವಕ
ಪೋಲಕಲ್ಪಿತವಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಇದರ ಮುಖ್ಯಾಂಕವು “ಆ
ಕ್ಟೀ” ಎಂಬಾತನು ಬರೆದಿರುವ “ಐರೋಪ್ಯ ನೀತಿಗಳ ಚರಿ

ತ್ರ” ಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ, ಕವಿಯು ಈ ಕಥೆಗೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ “ಫ್ಲಾಟಾರ್ಕ್”ನ ಲೇಖನವನ್ನೂ ಓದಿದನು. “ಫ್ಲಾಟಾರ್ಕ್” ಎಂಬಾತನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಸುಮಾರು ೪೦-೫೪ರಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಸ್‌ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕನು. ಈತನು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ವರ ಜೀವನಕಥೆಗಳನ್ನೂ, ಇತರ ಕೆಲವು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವನು.

ಟೆನ್ನಿಸನ್ನನು ಮೂಲಕಥೆಯನ್ನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಿದ್ದಿ ಕೊಂಡಿರುವನು. ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ತಿದ್ದಿರುವನು. ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವನು. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಬಂದಿರಡುಸಂಗತಿಗಳು ಬಹುಶಃ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ೬೦ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲ. ನಡೆದುದನ್ನು ನಡೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಚರಿತ್ರೆ; ನಡೆದುದನ್ನೂ ನಡೆಯದುದನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮನೋರಂಜಕವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಕಥೆ. ಆದಕಾರಣ ಕಥೆಯು ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಲಾರದು.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ರೋಮಕಪುರವು (ರೋಂ) ಯೂರೋಪ್ ಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಇಟಲೀದೇಶದ ಮುಖ್ಯನಗರ. ಇದು ಬಹು ಪುರಾತನವಾದುದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದ ರೋಮಕರು ನಾಗರಿಕತೆಯು— ತತ್ರಾಪಿ ಐರೋಪ್ಯನಾಗರಿಕತೆಯು— ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ರೋಮಕಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯವು ಅತ್ಯಂತವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಯೂರೋಪ್ ಖಂಡದ ಬಹು ಭಾಗವ

ನ್ನೂ ಏಷ್ಯಾಖಂಡದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನೂ ಬಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆಗಿನ ರೋಮಕರು ಬಳ್ಳಿಯ ಧೀರರೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಿಯರೂ ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿವ್ಯಭುತ್ವವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನ್ಯಾಯನಿಬಂಧನಗಳೇ ಈಗಲೂ ಐರೋಪ್ಯರ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕವಿಗಳೂ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞರೂ, ವಾಗ್ಮಿಗಳೂ ಇದ್ದರು. ರೋಮಕರು ನಮ್ಮ ಇಂಡಿಯಾದೇಶಕ್ಕೂ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರೋಮಕಪುರಿಯ ಹೆಸರು ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ರೋಮಕರ ನಾಣ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ದೊರಕಿವೆ. ಆದೇಶದವರು ಇಲ್ಲಿನವರೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರಬೆಳೆಸಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

“ಗಲೇಷಿಯಾ” ಅಥವಾ ಕಲಶಪುರಿಯು ಏಷ್ಯಾವೈನ ರಾದೇಶದಲ್ಲಿತ್ತು. ಆ ದೇಶವು ಆರೇಬಿಯಾದೇಶಕ್ಕುತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಕಪ್ಪುಸಮುದ್ರ ಭೂಮಧ್ಯ ಸಮುದ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಇದೆ. ಈ ದೇಶವೂ ಪುರಾತನವಾದುದು, ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಈ “ಗಲೇಷಿಯಾ” ಜನರಲ್ಲಿಯೂ— ರೋಮಕರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯೂ, ವ್ರತಪೂಜಾದಿಗಳೂ, ಪುರಾಣಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳೂ ಇದ್ದುವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಲಕಪುರಿಯವರು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ (ಸೈನೊರಿಕ್ಸ್) { ಸಾಮಂತರಾಜನಾಗಿದ್ದು
 ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾದವನು.
 ವಸುನಾಥ (ನಿನಾಟಸ್) ಈಗಿನ ಸಾಮಂತರಾಜ.
 ಕಮಲಿನಿ (ಕಾಮು) ವಸುನಾಥನ ಹೆಂಡತಿ.
 ಪ್ರಭಾವತಿ (ಫೋಬಿ) ಕಮಲಿನಿಯ ಸಖಿ.
 ವೇದಾಚಲಭಟ್ಟ ಪುರೋಹಿತ.
 ಹುಡುಗ.
 ದೂತ.
 ಪುರಜನರು.
 ಬೇಟೆಗಾರರು ಸುಂತಾದವರು.

ರೋಮಕರು.

ಅನಂತಸೇನ (ಅಂಟೋನಿಯಸ್) ಸೇನಾಪತಿ
 ಪರ್ವತ (ಪಬ್ಲಿಯಸ್) { ಸೈನ್ಯದ ಬಂಧು ಸಣ್ಣ
 ಭಾಗದ ಯಜಮಾನ.
 ಸೈನಿಕರು, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಕಾಶನೆಯ ಪುಟದ ಗ್ರನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ " ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ ನನ್ನು " ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ " ವಸುನಾಥನನ್ನು " ಎಂದು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಶ್ರೀ:

ಶಿವ ಕ ನ ಕಾ ಲು ಕಾ ಕಿ

ಅಥವಾ

ಕ ಮ ಲಿ ನಿ ಲ ಚ ರಿ ತಂ .

ಕಂ|| ಶ್ರೀಗೌರೀಪ್ರಿಯತನುಜಂ |
 ವಾಗೀಶಾದ್ಯಮರವಿನುತಪಾದಂ ವರದಂ ||
 ಭೋಗೀಶಭೂಷಿತಾಂಗಂ |
 ರಾಗದಿವಿಾಕೃತಿಗೆ ಮಾಳ್ಕೆ ಮಂಗಳತತಿಯಂ ||

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಸೂತ್ರಧಾರನು—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ವೃ|| ಶ್ರೀಮತ್ಕಾಮು ವಿರೋಧಿ ಯಾರವಶದಿಂ
 ತಾನಾದನೋಕಾಮುಕಂ |
 ಭೂಮಿವೈಯೋಮಜಲಾದಿ ಭೂತತತಿ ತಾ
 ನಾರಿಂದೆ ಪುಟ್ಟಪುರ್ವದೋ |
 ಪ್ರೇಮಜ್ಞಾನ ಶುಭಂಗಳಾರೋಳನಿಶಂ
 ಸಂಪೂರ್ಣಮಾಗಿಪುರ್ವೋ |
 ಆ ಮಾಯೆಯೆಮೆಯ ಮಾತೆ ನೀಡುಗೆ ಜಗ
 ಕ್ಕಾವೋದಸಂದೋಹಮಂ |
 (ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ)

ನಾನೇನೋ ಸೂತ್ರಧಾರನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನು.
ಆವರೆ ನನ್ನಂತಹ ಸೂತ್ರಧಾರರು ಎಷ್ಟುಜನರಾದರೂ ಆ ಜಗ
ನ್ನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿಯು ಆಡಿಸುವ ನಾಟಕದಂತೆ ಯಾವ ನಾಟ
ಕವನ್ನೂ ಆಡಿಸಲಾರರು. ಈಗಲಾವರೋ,

ವೃ|| ಸಂಗೀತಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾಪ್ರವೀಣರಿಂ |
ಶೃಂಗಾರವೀರಾದಿರಸಜ್ಜ ರಿಂ ಹರಾ - ||
ಧಾರ್ವಾಂಗೀ ಪದಾಂಭೋರೂಪ ಭೃಂಗಚಿತ್ತರಿಂ |

ರಂಗಸ್ಥಲಂ ಮಂಗಲವೊಂದಿ ರಾಜಿಕುಂ ||(ಇಂದ್ರವಂಶಂ)

ಆವರೆ, ಮಹಾಕವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದಿವರು ನಮ್ಮ
ದೋಷಗಳನ್ನೆಣಿಸರು. ಆಮದರಿಂದ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಾರತಭೂ
ಮಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿನೀಪದವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದು ಯಶಶ್ಯ
ರೀರೆಯಾಗಿರುವ ವಿಕೆಸ್ವೀರಿಯಾ ಮಹಾರಾಜ್ಞಿಯ ಆಸ್ಥಾನ
ದಲ್ಲಿ—ಭೋಜನಭಯಲ್ಲಿ ಕಾಳದಾಸನಿದ್ದಂತೆ,—ರಾಜಕವಿಯಾ
ಗಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಲಾರ್ಡ್ ಟೆನ್ನಿಸೆಟ್ ಎಂಬ ಕವಿರಾಜನಿಂದ
ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಪತಿವ್ರತಾಸ್ವರೂಪಬೋಧಕ
ವಾದ “ ದಿ ಕವಿ ” ಎಂಬ ಉತ್ತಮನಾಟಕವನ್ನಲಂಬಿಸಿ ಕ
ನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ “ ಕನಕಾಲುಕಾ ಅಥವಾ ಕಮಲಿ
ನೀಚರಿತಂ ” ಎಂಬನಾಟಕವು ಈ ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಮನೋರಂಜ
ಕವಾಗಬಹುದು. ಅದನ್ನಭಿನಯಿಸಲು ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ
ನ್ನು ನಡೆಸುವೆನು.

[ಕೋಗುವನು.

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಪ್ರಥಮಾಂಕ.

(ಪ್ರಥಮಂಕ—ಕಲಶಪುರೀ-ಮಹಾರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನ—ರಾಜನ ಮತ್ತು
ಸಾಮಾಜಿಕರ ಪ್ರವೇಶ.)

ವೈತಾಳಕರು—ಶ್ರೀಮನ್ಮಹೀಮಂಡಲ ಮಂಡನಾಯಮಾನೆ
ನಿಖಿಲ ದೇಶಾವತಂಸ ಶ್ರೀಮತ್ಕಲಶಪುರೀ ದಿವ್ಯರತ್ನ
ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢ, ಪರಾಕು ! ಶ್ರೀಮದಂಬಿಕಾಚರಣ
ನಳನಸೇವಾಧುರೀಣ, ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣ, ಪರಾಕು !
ಶ್ರೀಮದಖಿಲಕಲ್ಯಾಣಗುಣ ಮಣಿಗಣ ವಿಭೂಷಣ,
ಪರಾಕು ! ಶಿಷ್ಯಸಂರಕ್ಷಣ ದುಷ್ಯಶಿಕ್ಷಣ ವಿಚಕ್ಷಣ,
ಪರಾಕು ! ಆಶ್ರಿತಮನೋವನಜ ತರುಣಾರುಣ, ಪರಾ
ಕು ! ರಿವುಮದಕಲಭಪಂಚಾನನ, ಪರಾಕು ! ವೀರಾ
ಗ್ರಗಣ್ಯ ಧೀರವರೇಣ್ಯ, ಪರಾಕು ! ಪರಾಕು !! ದೀನ
ಜನಮಂದಾರ, ದುರಿತವಿದೂರ, ಮಂಗಲಾಕಾರ, ಶರಧಿ
ಗಭೀರ, ಧರಣೀ ದೇವೇಂದ್ರ, ವಸುನಾಥ ವಸುಧೇಂದ್ರ,
ಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರಚಂದ್ರ, ವಿಜಯಾಭವ ! ವಿಜಯಾಭವ !

ರಾಜ—ಮಾನ್ಯರಾದ ಮಹಾಜನರೆ, ನೀವುಗಳು ಫೋಮದಲ್ಲಿರು
ವಿರಾ? ರಾಷ್ಟ್ರವು ಸುಭಿಕ್ಷದಲ್ಲಿದೆಯೆ? ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ
ಕರ್ಮಗಳು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆಯೆ ?

ಉಬ್ಬನಾರ—ಮಹಾರಾಜರೆ, ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿರುವ ಧರ್ಮ
ದಂತೆ ತಾವು ನಮ್ಮ ಪರಿಪಾಲನೆಯ ಭಾರವನ್ನೂ ನಡಿ
ಸಿರುವಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳೇನುಂಟು ?

ಮಾರ್ತಾಂಡನು ವಯಿಸಲು ಅಂಧಕಾರವಟಲವು ತೊಲಗುವಂತೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಿಂಹಸೀತವನ್ನು ಡರಿದೊಡನೆಯೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಷ್ಟವಿಪ್ಲವಗಳೂ, ಕೋಪತಾಪಗಳೂ ನಿರ್ಮೂಲವಾದವು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಧಾನವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಜೈಮಿಗಳಾಗಿ, ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರ ಸ್ವತಿಯರು ಮೈತ್ರೀಭಾವದಿಂದ ಸೇರಿ ಕುಶಲವೆಸಗುತ್ತಿರುವರು.

ರಾಜ—ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಸುಕೃತಫಲವೇ ಸರಿ. ಧರ್ಮಿಷಂರೂ ದೇಶವತ್ಸಲರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಪ್ರಜೆಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನು ಪಡಬೇಕಾದ ಕಷ್ಟವೇನು ?

ಅನೆಯ ಪೌರ—ರಾಜೇಂದ್ರ! ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ನಿರಹಂಕಾರಿಗಳಾದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದರೂ, ರಾಜನೇ ಧರ್ಮರಕ್ಷಕನೆಂಬುದು ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲವು. ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾರವು ಹೇಗೆಯೋ, ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವವು ಹೇಗೆಯೋ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತ್ರನು ಹೇಗೆಯೋ, ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಹಾಗೆ ಆಗ್ರಗಣ್ಯನು. ಲೋಕವು ರಾಜದಂಡವನ್ನೇ ಅನುವರ್ತಿಸುವುದು. ರಾಜನು ಪಾಪಭೀತನೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೂ ಪ್ರಜಾಹಿತಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿಬದ್ಧಾದರನೂ ಆದರೆ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಧರ್ಮಪಥವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸುಖಿಸುವರು. ಮಹಾಪ್ರಭೋ, ನಾವಿಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಖಶಾಂತತೆಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಹೊರತು

ಬೇರೊಂದರಿಂದಲ್ಲ. ಆ ದುಷ್ಟಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವಿಷ್ಟಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಈಗಲೂ ಖೇದರೋಷಗಳು ಹುಟ್ಟುವುವು.

ಅನೆಯ ಪೌರ—ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನ ಅಪರಾಧತಾರವೇ ಈ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ದುಷ್ಟತನ, ವ್ಯಭಿಚಾರ, ವಂಚನೆ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮ--ಇವೇ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳು ಇವನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುವು. ಈ ದುರಾತ್ಮನ ಭಯವು ನಮಗಿನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ರಾಜ—ಏನು! ಈಗಲೂ ಭಯವೆ ? ಅವನಲ್ಲಿರುವನು ? ಅವನಿಂದೇನಾದೀತು ?

ಅನೆಯ ಪೌರ—ಅವನ ಕಪಟೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳೋಣ.

ಅನೆಯ ಪೌರ—ಪರಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದ ಕಲುಷಿತನಾಗಿ ಕುಲವಧುಗಳ ಮಾನವನ್ನೇ ಸೂರೆಗೊಂಡ ಆ ನೀಚನು ಪರವೋನ್ನತವಾದ ದೇವಾಂಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜಪದವಿಗೆ ಅನರ್ಹನೆಂದು ನಾವು ಅಧಿರಾಜರಾದ ರೋಮಕರಿಗೆ ಬಿನ್ನಯಿಸಲು, ಅದನ್ನವರು ಲಾಲಿಸಿ ಆನೀಚನನ್ನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿಸಿದರಷ್ಟೆ ? ಈಗಲಾಪಾಪಿಯು ರೋಮಕದಳಪತಿ ಅನಂತಸೇನನ ಮರಹೊಕ್ಕು, ಆತನ ಸಾಹ್ಯದಿಂದ ಪುನಃ ರೋಮಕರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸನ್ನಾಹನತೆಸುತ್ತಿರುವನೆಂತೆ. ಈ ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮನಸ್ಸು ವಿಶೇಷ ಕಳವಳಗೊಂಡಿದೆ.

ರಾಜ—ಹಾಗಾಗಲಾರದು. ರೋಮಕರು ಅಷ್ಟು ಅವಿಚಾರ ಪರರಲ್ಲ.

ನನೆಯ ಪೌರ—ಅದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ? ಆ ರಾಜನಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನುಬೇಕಾದರೂ ಆಗಬಹುದಲ್ಲವೆ !

ರಾಜ—ರಾಜನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಾಜಸಭೆ ಯಿರುವುದಲ್ಲ.

ಚನೆಯ ಪೌರ— ಆದರೇನು? ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಲಶಪುರಿಯವರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲರೂ ರೋಮಕರೇ. ನಾನಾದರೂ ಆರೋಮಕಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಪಾದಪ್ರಾಂತವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರುವೆವು.

ರಾಜ—ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಾಗದು. ನಮ್ಮ ಕಪ್ಪೆಸುಖಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡೇ ರೋಮಕರು ನಡೆಯತಕ್ಕವರು.

ನನೆಯ ಪೌರ— ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಅನಂತಸೇನನ ಮಾತೇ ವೇದವಾಕ್ಯ. ಆತನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನು ಆಸಭೆಯವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯ ಬಹುದು.

ರಾಜ—ರೋಮಕರ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಭಿಕರು ತಮ್ಮ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದ ಆಶ್ರಿತಸಂಸ್ಥಾನಗಳವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ಆಶ್ರಿತರಿಗೆ ಆನುಕೂಲವಾದಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವರು. ಅವರು ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನ ದುಷ್ಟತನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲರಾದಕಾರಣ ಆನನಿಗೆ ಮರಳಿ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಕೊಡಲಾರರು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೇನಾದರೂ ರೋಮಕರು ದುರ್ಬೋಧನೆಗೊಳಪಡುವುದಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವರಲ್ಲವೆ?

ಎಲ್ಲರೂ— ನಾವಿನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾದೆವು. ರಾಮನಂತೆ ದೃಢವ್ರತರೂ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಂತೆ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯರೂ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಂತೆ ಧರ್ಮನಿರತರೂ ಆದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ಬಲದಿಂದ ನಾವು ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿರುವೆವು.

ವೃ|| ಕುಡುಗೆ ನಿನಗೆ ಭುವನಜನನಿ ಸೌಖ್ಯಮಂ ಚಿರಾಯುನಂ ಪಡೆ ಸುವ್ರತಪ್ರಪ್ರಿಯರನು ಕೀರ್ತಿಸಂಪದಂಗಳಂ | ಕಡಿದು ವೈರಿಕುಲದ ಶಿರವ ಶರಣಜನನಿಕಾಯಮಂ | ಬಿಡದೆ ಪೊರೆದು ರಾಜಿಸೈ ಸುತೇಜ ರಾಜಚಂದ್ರಮಾ || ಹರುಷದಿಂದೆ ಬಾಳ್ವೆ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದೊಳ್ ಪ್ರಜಾಳ ಸು | ಸ್ಥಿರದಿ ಧರ್ಮಮಿರ್ಕೆ ನಿನೊಳ್ ಭಾವಗಂ ಪ್ರಜೋತ್ತಮಾ || ಸ್ಪುರಿಸುತಿರ್ಕೆ ಭ್ರಾತೃಭಾವ ಮೆಂದೆ ಮೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯುಂ | ಸುರಪನಂತೆ ರಾಜಿಸೈ ಸುತೇಜ ರಾಜಚಂದ್ರಮಾ ||

(ಉತ್ಸಾಹಂ)

[ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.]

(ದ್ವಿತೀಯರಂಗ—ಉದ್ಯಾನವನ— ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಂದುದೇವಸ್ಥಾನ ಆಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತೋತ್ರ)

ವೃ|| ಜಯ ಜಯ ಲಲಿತೇ ಪುರಹರದಯಿತೇ | ಸುರನರಭೋಗಿನುತೇ | ಜಯ ಗುಣಭರಿತೇ ಪರಿಹೃತದುರಿತೇ | ಬಹುವಿಧಶಕ್ತಿಯುತೇ | ಜಯ ಜಯ ಜನನೀ ಗಜಮುಖಸುತಿನೀ | ದಿತಿಸುತಸಂಹರಣೀ | ಜಯ ಭಯಶಮನೇ ರವಿಶನಯನೇ | ಶ್ರುತಿತತಿಶ್ವನೇ || (ಆಕೃರಿಕಂ)

[ಪ್ರವೇಶ— ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ]

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಇದೇನು ವೃಕ್ಷರಾಶಿ ! ಮಾವು, ಬೇವು, ಹ
ಲಸು, ತೆಂಗು, ತಾಲ, ತನಾಲ, ನಿಂಬೆ, ದಾಳಂಬೆ, ಕಿ
ತ್ತಳೆ, ಹೇರಳೆ— ಓಹೋಹೋ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಜಾತಿಯ
ಮರಗಳು ಈವೂರಿಗೆ ಕೋಟಗಟ್ಟವೆ! ಈ ಸ್ಥಳರಮ
ಣೀಯತೆಯು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವವಳ ರಮಣೀಯತೆ
ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೋ ಏನು? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ
ನಾನು ಮೂರುವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ರೋಮಕಪುರಿಗೆ ಪ್ರ
ಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ನನಗಿದಿರಾಗಿ ಬಂದು
ದು. ಅವಳಾಗ ವಾದ್ಯವೈಭವಗಳೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಖಿಯ
ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಯ್ಯಾರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಾ ನನ್ನ ಪ
ಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ— ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಹಾಗೆಯೇ—
ಆ ದೇವತಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. (ಮೇಲೆನೋಡಿ ಯೋಚಿ
ಸಿ) ವಿಧಿಸಂಕಲ್ಪವು ಹೇಗಿದೆಯೋ! ಅವಳು ನನ್ನ ಕೈ
ಸೇರಬೇಕೆಂದೇ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಧಿ
ಯು ನನ್ನನ್ನು ಅವಳಿರುವ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು
ಸಲವೇಕೆ ಕರೆದು ತಂದಿದೆ? ಅವಳೇನೋ ವಿವಾಹಿತಳಾಗಿ
ದ್ದಾಳೆ, — ನನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನು ಈಗ ಆಕ್ರಮಿಸಿರುವ
ವಸು ನಾಥನನ್ನು ಮದುವೆ ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೇ
ನು? ಅವನು ರೋಮಕರಿಗೆ ದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ನಾನು
ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟೊಡನೆಯೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾರಗೃಹವಾಗಲಿ ಮ
ರಣದಂಡನೆಯಾಗಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಆಗಲವಳು
ಬಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ವಳಾಗುವಳು. ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ
ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನೂ, ಅನೈಕಮತ್ಯವನ್ನೂ, ಇವರನ್ನು

ಹಗಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ನಾನು ರೋಮಕರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ
ಕೊಡುವೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ವರುಕೃತಜ್ಞ ತೆಯಿಂದ ಈ ನನ್ನ
ಪಾಳೆಯವನ್ನು ನನಗೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವರು. ಈ
ಕಲಶಪುರಿಯವರೆಂತಹಕೇಡಿಗರು ! ಇವರನ್ನು ಧ್ವಂಸ
ಮಾಡಿ ಧೂಳಿಪಟ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಮನಸ್ಸಿದೆ.
ಆದರೆ ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೋ
ರಥಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಿಟ್ಟು, ಕ್ರೋ
ಧಸಾಧಿಸಿಹರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನನ್ನ ಬಯಕೆಯ
ನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ ತ
ಕ್ಕ ಸಾಧನವೂ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟೆಗಳು ಪೂ
ರ್ತಿಯಾಗುವುದು ವಿಧಾತನ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, (ಬಟ್ಟ
ಯಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಈಚೆಗೆ ತೆಗೆದು) ಈಕನ
ಕಾಲುಕೆಯು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಬಂದಿರುವುದೇತಕ್ಕೆ? ಇ
ರಲಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ತಡಮಾಡುವುದು ಬಳ್ಳಿಯದಲ್ಲ.

ಕಂ|| ಶೃಂಗಾರಾಮೃತನಿಧಿಯೇ !

ಭೃಂಗಾರಮದೆನಿತು ಮನಕೆ ತೋರ್ಪುದು ಮುದ
ಅಂಗನ ಯೆಂದಲಿದಪಳದರಿಂ | [ಮಂ ||

ಮಂಗಳಗಾರಮಣಿದನೆ ಕಳುವುವೆನೀಗಳ್ ||

ಆಹಾ ! ನನಗೀಗ ಅದೆಷ್ಟು ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಪೋಹ ! ಎಂದೂ
ನನಗೆ ಹೆಂಗಸಿನಮೇಲೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಸೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.
ಅವಳಿಗೇ ದಿವ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕಳುಹುವುದೇನೋಸರಿ.
ಈ ಕಾಗದವನ್ನೂ ಕಳುಹಲೆ? ಆಗಲಿ. ಓದಿನೋಡುವೆ
ನು. (ಓದುವನು)

“ಶ್ರೀಮತ್ಕಲಶಪುರೀ ಸಾಮಂತರಾಜ ಶ್ರೀ ವಸುನಾಥ

ಮಹಾರಾಜರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಪರಮಮಾನ್ಯಳಾದ ಕಮಲಿನೀದೇವಿಯು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನ ಪಂಗಳೂ— ದೇವಿ, ಅಸ್ಮತ್ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಮದಂಬಿಕೆಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ನೀನು ಭಗವತಿಯನ್ನಾ ರಾಧಿಸುತ್ತಿರಲು, ನಾನು ದೂರದಿಂದದನ್ನು ಕಂಡು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ರತ್ನಪಚಿತವಾದೀ ಕನಕಾಲುಕೆಯನ್ನು ನಿನಗು ಪಹಾರವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವೆನು. ಒಂದಾವರ್ತಿ ರೋಮಕ ಸೈನ್ಯವು ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲೊಂದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಕಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಬೀಳಲು, ಆ ಸೇನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನು ಆ ದೇವೀನಿಲಯದಕು ದಿವ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಯುರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ಇದು ಭಗವದರ್ಚನಾದಿ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯೂವಿನಾಹಾದ್ಯುತ್ಸವಸಮಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ತಕ್ಕದು. ಇದನ್ನು ದಯೆಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. —ನಾನು ಯಾರೆಂದು ಬರೆಯಲಿ?— ಮತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲೂ ಈಗ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. — ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ನನ್ನ ಬಕ್ಕಣೆ:—

“ರೋಮಕ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಲಶಪುರಿಯವ”

(ಸ್ವಲ್ಪ ಆಲೋಚಿಸಿ) ಸುಮ್ಮನೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?

[ಪ್ರವೇಶ— ಒಬ್ಬ ಹಡುಗನು ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳ ಒಟ್ಟಿಯೊಡನೆಬಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಹೂಗಳನ್ನು ಆರಿಸುತ್ತಿರುವನು]

ಅದೋ ! ಮತ್ತೊಂದು ಶುಭಸೂಚನೆ! ಕಮಲಿನಿಯು ಬ

ಳಿಗೆ ಯಾರನ್ನು ಕೆಳುಹಲೆಂದು ನಾನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವವೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇವನಾರೋ ಬಂದಿರುವನು. ಇವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು. (ಹುಡುಗನಕಡೆ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಹುಡುಗಾ, ಮಹಾರಾಜರ ಅರಸುನೆಯನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ಹುಡುಗ— ಅದೇಕೆ, ಸ್ವಾಮಿ, ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ? ನಾನೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಭಂಟೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ. ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಮಾವು, ದಾಳಂಬೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ ಮುಂತಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ಆತ್ಮಗತಂ) ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಇಷ್ಟವು ಸಿದ್ಧಿಸುವಂತಿದೆ. ನಾನಾಗಿ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನಾಗಿಯೇ ದೊರೆತಿರುವನು. ಇವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಏನುಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ? ನನಗೇನೋ ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಯ ಅನುಭವವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇವಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಖತಃ ನೋಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಪ್ರವರ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಹೋದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲ. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಹುಡುಗಾ! ಈ ಕಾಗದವನ್ನೂ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮ ರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಕೊಡುವಿಯಾ?

ಹುಡುಗ— ಅವರು ಈಹೊತ್ತು ಮಹಾರಾಜರೊಡನೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೋಗಿರಬಹುದು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಣೀವಾಸದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಬಿಡು.

ಹುಡುಗ— ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬಹುದು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಈ ಹಣವನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊ. (ಬಂದು
ನಾಣ್ಯವನ್ನೆ ಸೆಯುವನು)

ಹುಡುಗ— ಹೋಗಿಬರುವೆನು, ಸ್ವಾಮಿ.

[ಜುಡುಗನು ಹೋಗುವನು]

[ಪ್ರವೇಶ— ಅನಂತಸೇನ.]

ಅನಂತಸೇನ— ಎಲ್ಲಿಗೆ— ಹುಡುಗನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದುದು? ನೀನು
ಬಿಡುಕಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಬಟ್ಟೆಲಲ್ಲವೆ
ಅದು?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಅಹುದು. ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳಿಂದ ಕ್ಲೇಶಪಡು
ತ್ತಲಿರುವಳಾದ ವಸುನಾಥನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಳು
ಹಿಸಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಬರಬೇಕಾಗಿರುವ ಕ
ಪ್ಪೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನೀನು ನೇನಾಸಮೇತ
ನಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಈ ವಸುನಾಥನು ದೇಶಾ
ಭಿಮಾನವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ರೋಮಕರಿಗೆ ದ್ರೋ
ಹಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆಂದು ನಿನಗೆ ಅನುಮಾನವುಂಟಷ್ಟೆ?
ಆ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಲು ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ
ಆಧಾರಗಳು ಸಾಲವು. ಈಗ ನಾನು ಕಳುಹಿರುವ ಬಟ್ಟೆ
ಲಿನಿಂದ ಅವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಹೊಗಳಲು ನನಗೆ ದಾರಿ
ಯಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ
ರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆ
ನು.

ಅನಂತಸೇನ— ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೀನು ಜಯಶೀಲನಾದರೆ ಆಗ,
ಈ ಪಂಚಾಯಗಾರರ ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಟಗಳಿಂದಲೂ ರೋ

ಮಕರವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿರುವ ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದಲೂ
ಬೇಸರಪಟ್ಟಿರುವ ನಮ್ಮ ರಾಜಸಭೆಯು ಅವರೆಲ್ಲರ
ನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿ, ಈ ನಾಡುಗಳೆಲ್ಲವ
ನ್ನೂ ರೋಮಕರ ನಂಬುಗೆಗೆ ಅರ್ಪನಾದ ಬಬ್ಬನು
ಹಾರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಬಳಪಡಿಸಬಹುದು. ಆ ಸಿಂಹಾಸ
ನಾಧಿಪತ್ಯವು ನಿನಗೆ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಆಗಲೇ ರೋ
ಮಕಪುರಿಯಲ್ಲಿ ವದಂತಿಹುಟ್ಟಿದೆ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಮಹಾರಾಜ!— ಸಿಂಹಾಸನ!— ಹಾಗೆಯೇ?
ಅನಂತಸೇನ:— (ತಲೆದೂಗುವನು)

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಬಳ್ಳಿಯದು. ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಆ ಪದವಿ
ಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಕಲಶಪುರಿಯನ್ನು ಅಂತತ್ಯತುಗ
ಳ ಕಾಟದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿ, ರೋಮಕ ಪು
ರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರೋಮಕರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಭಿಮಾ
ನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆನು. (ಹಿಂದಿರುಗಿನೋಡಿ, ಕ
ಮಲಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು) ದೂರ— ದೂರನಿಲ್ಲ; ಅವಳ
ಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವಳು. (ನೋಡುವನು)

[ಪ್ರವೇಶ— ಕಮಲಿನಿ, ದಾಸಿ]

ಕಮಲಿನಿ— ಎಲಾ, ಎಲ್ಲಿ ಅವರು?

ದಾಸಿ— ತಾಯಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ.
ಆದರೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಝರಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು
ನೀವೂ ನೋಡಿದ್ದೀರಿ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ದೊಡ್ಡ
ದಾಗಿ ಹರಿದು, ಬಂದು ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಐವತ್ತು
ಮಾರಿನಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತದೆ.

ಕಮಲಿನಿ— ಅಲ್ಲಿಯೇನೋ ಬೇಟೆಯಮ್ಮಗಳಿರುವುದು?

ಹಾಸಿ— ಆಗುಡ್ಡದ ಬುಡದ ಹತ್ತಿರವ ಪೊದರುಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಜಿಂಕೆಗಳಿದ್ದು ವಂತೆ.

ಕಮಲಿನಿ— ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ. ನಡೆ, ಬೆಟ್ಟಹತ್ತಿ ಬೇಟೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ. [ಹೋಗುವರು]

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಆಹಾ! ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಬೆಡಗು! ಎಲ್ಲಿಯ ಲಾವಣ್ಯ!

ಕಂ|| ಆನನಮೈಂದವಬಿಂಬಂ|

ಮೀನಯುಗಂ ನಯನಯುಗಳ ಮನುಪಮರೂಪಂ||

ತಾನಿದು ಸೊಬಗಿನನೆಲೆ ಯೀ|

ಮಾನಿನಿಯಳಪಡೆದ ನರನ ಧನ್ಯಂ ಮಾನ್ಯಂ!||

ಅನಂತಸೇನ— ಅದೇನು, ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ, ಆಕೆಯುಕಡೆಯೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ವಯಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗೆ ಅವಳರೂಪವೇನೂ ದರೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆಯೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು.

ಅನಂತಸೇನ— ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಅನುರಕ್ತನಾಗಿಲ್ಲವೋ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ವಸುನಾಥನು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ತಿಳಿಸಲಿ?

ಅನಂತಸೇನ— ಓಹೋ, ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೋ!

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಇಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮುಖಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಅನಂತಸೇನ— ವಸುನಾಥನಿಗೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಇಲ್ಲ, ಅವನಿಗೂ ತಿಳಿಯದು.

ಅನಂತಸೇನ— ನಿನಗೆಷ್ಟರ ಧೈರ್ಯ! ಹಿಂದೆ ನೀನು ಯಾವ

ಳೋ ಬಬ್ಬ ಹೆಂಗಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುಕ್ಕಿಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕಾರಣ— ದೇವತೆಗಳು ತ್ರಿಶಂಕುವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಜನರೇ ನಿನ್ನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ದೂರನೂಕಿದರೆಂದು ಕೇಳಬಲ್ಲೆ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಹಾಗಾದರೂ ತ್ರಿಶಂಕುವು ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳದೆ ಬೇರೊಂದು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಡೆಯನಾದಂತೆ ನಾನೂ ನನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವೆನು ಅನಂತಸೇನ— ಆದರೆ ತ್ರಿಶಂಕುಸ್ವರ್ಗವು ಬೇಗನ ಶೂನ್ಯವಾದಂತೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ವಿಫಲವಾಗಬಹುದು. ಆದ ಕಾರಣ ಸ್ವೀಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಡೆಯದಿರು. ರೋಮಕರಂತೆ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ವ್ಯಾಧಿಯುದೇಹವನ್ನೇ ನಾಶಪಡಿಸುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಕಾಮವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ಕಳೆದು ಬಿಟ್ಟೀತು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಛೇ ಛೇ! ಅಂತಹ ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನ್ನಿಯೆ ರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಯವೇ. ರೋಮಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೃತಜ್ಞನೇ. ಅನಂತಸೇನ— (ಆತ್ಮಗತಂ) ಇವನಂತಹಕೇಡಿಗ! ಇಂತಹವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ರಾಜಸಭೆಯು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡುವುದು? ಅದರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲೇಬೇಕು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಬಳ್ಳಿಯದು. ನಾನು ಹೋಗಿಬರುವೆನು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಕುಭನುಸ್ತು, ಹೋಗಿಬಾ.

ಅನಂತಸೇನ— (ಹೊರಟುಪನು ನಿಂತು) ಸಖನೆ, ಒಂದು ನಿ

ಮಿಷದ ಕೆಲಸ ; ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ವಸುಕಾಥನು ರೋಮಕರಿಗೆ ದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ನಿನಗೆ ಬಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದರೆ, ಆಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೈಸೆರೆಮಾಡಲು ನಿನಗೀ ಅನುಜ್ಞಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. (ಕೊಡುವನು.)

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — (ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಈಕಾರ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಂದಿಸುವೆನು. ಹೀಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ರೋಮಕದಳಪತಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗುಣ. ಅನಂತಸೇನ — ಹೋಗಿಬರುವೆನು. [ಹೋಗುವನು]

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — ನೀನು ಹೋಗು. ನನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನೇನನಿಗಿರಲಿ. ನಾನೇನೋ ಈಗ ವೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಟೆಗಾರನು ಮೃಗವನ್ನು ಬಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ ತಾನೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಅಂತಹ ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

[ತೆರೆಯೊಳಗೆ "ವಸುನಾಥಮಹಾರಾಜ ಪರಾಕು!"

ಓಹೋ ! ಆ ಬರಟ, ವೊಂಡ, ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವನು ಈ ಕಡೆಯೇ ಬರುವಂತಿದೆ. ಹಣ್ಣಿನ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಿರುಳಿನ ಸ್ವರೂಪವು ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಇವನ ಆಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಹೃದಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇರಲಿ. ನಾನೂ ಇವನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅವರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿರದು. ಬಹುಶಃ ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಅವಳ ಸಂದರ್ಶನವು ದೊರೆತು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬುವಾದೀತು. ಅವನೊಡನೆ ಆರಾರಿರುವರು? —

ಆರಿದ್ರೇನು? ನನ್ನಗೇನು ಹೆದರಿಕೆ? ನಾನು ರೋಮಕ ಸೈನಿಕ. ನನ್ನ ಗೋಜಿಗೆ ಬರಲು ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರೊಡನೆ ಸೇರುವೆನು.

[ಪ್ರವೇಶ — ವಸುನಾಥ, ಬೇಟೆಗಾರರು, ನಾಯಿಗಳು]

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಊರಸುತ್ತಲೂ ರೋಮಕಸೈನ್ಯವು ನಲಸಿದ್ದರೂ ತಾವು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಮೃಗಯಾ ವಿನೋದದಲ್ಲಿರುವಿರಿ.

ವಸುನಾಥ — ಚಿಂತೆಯೇಕೆಯ್ಯಾ? ನಾನು ಚಿಂತೆಪಡಲು ಕಾರಣವೇನೂ ಕಾಣೆ. ನಿನಗೇನು ಚಿಂತೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — ತಾವೇ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುವಾಗ ನಾನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸಲಿ? ನನಗೂ ಬೇಟೆಯಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟು. ನಾನು ತಮಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಾದರೂ, ತನ್ನೊಡನೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ನನಗನುಮತಿಯಿತ್ತರೆ ಸಂತೋಷ.

ವಸುನಾಥ — ನಿನ್ನ ಹೆಸರು?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತನೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ವಸುನಾಥ — ನೀನು ರೋಮಕನಲ್ಲವೋ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — ಅಲ್ಲ. ನಾನೂ ಕಲಶಪುರಿಯವನೇ.

[ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೂಗುಗಳು, ತಪಟೆಗಳ ಸದ್ದು.

ವಸುನಾಥ — ಹೊರಡಿರಿ, ಹೊರಡಿರಿ. ಜಿಂಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದಹಾಗಿದೆ.

(ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನನ್ನು ಕುರಿತು) ಏನು, ನಿರಾಯುಧನಾಗಿರುವೆ? ಸೇವಕನ, ಈತನಿಗೆ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ ಅಂಬುಗಳನ್ನೂ ಕೊಡು. ಶ್ರೀಮಂತನೆ, ನೀನವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬಾ. [ಹೋಗುವನು]

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ನಡೆ.— ಕೆಲಸಮಾಡುವುದು ತಡವಾದರೂ ದೃಢವಾಗಿರಬೇಕು. ಆತುರಪಟ್ಟರೆ ಆ ಕಾರ್ಯವಾಗುವುದು. [ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೂಂಬುಕಹಳೆಗಳಶಬ್ದ ಹಿಡಿಯಿರಿ, ಹಿಡಿಯಿರಿ.
[ಓಡಿಕೋಗುವನು

(ತೃತೀಯರಂಗ—ವಸುನಾಥನರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೋಣೆ—ವಿವಿಧಾನಗಳ—ಕಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳು—ಕಮಲಿನಿಯುಂಕುಳಿರುವಳು.)

ಕಮಲಿನಿ— ಇದೇನು? ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಹಿಂದಿರುಗಿಬಂದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ಆತನು ಹೊರಟ ದಿವಸವೇ ಬೇಟೆಯಾಟವನ್ನು ನೋಡಲು ನಾನು ದಾಸಿಯೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಬಲು ಬೇಗನೆಹಿಂದಿರುಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನಲ್ಲ!— ನನ್ನನ್ನಾತನು ಮರೆತುಹೋಗಿರಬಹುದೇ?— ಇರಲಾರದು. ಆತನಂತಹ ಕಲ್ಲೆದೆಯವನಲ್ಲ. (ಆಲಿಸಿಕೇಳಿ) ಯಾರೋಬಂದಹಾಗಿದೆ. ಆತನೇ ಇರಬಹುದು— (ಹೊರಗೆಬಂದುನೋಡಿ) ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ! ಹೆಜ್ಜೆಯಸವ್ವಳವೇನೋ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಬಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೂ ಕಾಣೆ. ಆಹಾ! ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಧಿಕನೇಕೆ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಚಿಂತಿಸಿದಷ್ಟೂ ಪ್ರೇಮವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೇಮದೊಡನೆ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯು ಬಲವತ್ತರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಬಲಿತಹಾ ಗೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಬಂದೊಂದು ಯುಗವಾಗುತ್ತಲಿದೆ.

ಏನುಮಾಡಲಿ? ಆರನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಲಿ? ಸಕಲಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಯಾದೀ ಚಂದ್ರನುನಿಗೆ ನನ್ನ ಜೀವಿತೇಶನ ವೃತ್ತಾಂತವುತಿಳಿದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಅವನನ್ನು ಕೇಳನೋಡುವೆನು. ಎಲೈ ಕೆಟ್ಟವೋರೆಯುಚಂದ್ರ! ಕುಮುದಿನಿಯೊಡನೆ ಲೋಲನಾಗಿರುವ ಸ್ವಾರ್ಥವರನಲ್ಲವೆ ನೀನು? ಈಗ ಅಾದರೂ ಪರೋಪಕಾರಧರ್ಮವನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕರುಣವನ್ನು ತೋರು.

ವೃ|| ವಿಧುವೆ ! ನಿನ್ನ ನೀತಾಂಶುವೆಂಬರಾರ್!

ಸುಧೆಯನುಳ್ಳವಂ ತಾಪಗೈವುದೇಂ ||

ಬುಧಜನೇಷ್ಟನಾ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನಾ||

ಮಧುರರೂಪಮಂ ಕಣ್ಣೆ ತೋರಿಸೈ ||

ಕುಮುದಿನೀಪತೇ! ನಿಲ್ಲಲಾರೆನಾಂ||

ರಮಣನಿಲ್ಲದೀ ತಾಣದೊಳ್ ಕ್ಷಣಂ||

ಅಮಮ! ನಿನ್ನದೇಂ ಕಲ್ಲಮಾನಸಂ |

ಶಮಿಸದಿರ್ವರೇ ಸ್ತ್ರೀಯರಾರ್ತಿಯಂ||

ರಜನಿಯಾಳ್ವನೇ! ನಿನ್ನನಂಬಿಹೆಂ||

ತ್ರಿಜಗಕೆಲ್ಲಮುಂ ಸಾಕ್ಷಿನೀನಲಾ||

ಸುಜನಬಂಧು ನೀನಾದೊಡೀಗಳಾ||

ಸುಜನವರ್ಯನಂ ತಂದುತೋರಿಸೈ||

ಬನದಮದ್ಯದೋಳ್ ಪರ್ವತಾಗ್ರದೋಳ್||

ಜನಕೆದೂತ ಮಿರಾತ್ರೀಗಳಯೋಳ್||

ಇನನದೆಲ್ಲಿ ನೀನೀಕ್ಷಿಸೀಕ್ಷಣಂ||

ಮನೆಯ ಸೇರಿಸೈ ಚಾರುಚಂದ್ರಮಾ|| (ನೀತಿಕಾ)

ಆಹಾ ! ಇದೇನು— [ಪ್ರವೇಶ ವಸುನಾಥ, ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ.

ಪಸುನಾಥ — (ಕೋಪದಿಂದ) ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಕೇಳು —
ಜಿಂಕೆಗೆ ತಗುಲಿದುದು ನನ್ನ ಬಾಣ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — ಹಾಗೆಯೇ? ಅಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮಗೂ
ಅದಕ್ಕೂ ಏಕದೂರವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿಯು ಅನು
ಕೂಲವಾಗಿದ್ದುದು ನನ್ನ ಬಾಣಕ್ಕೆ.

ಪಸುನಾಥ — ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೊಡೆ
ದವನು ನಾನೇ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಾನೇ ಅದನ್ನು ಹೊ
ಡೆದವನು. (ಸ್ವಗತಂ) ಅದನ್ನೂ ಹೊಡೆದೆ. ಇನ್ನೊಂ
ದನ್ನೂ ಹೊಡೆಯುವೆನು.

ಕಮಲಿನಿ — ಬನ್ನಿರಿ ಬನ್ನಿರಿ; ಜಿಂಕೆಯ ಕಲಹವು ಹಾಗಿರ
ಲಿ. ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ, ತಮಗಾಗಿ ಕಾದುಕಾದು ನನಗೆ ಬಲು
ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತಮಗೆ ನನಗಿಂತಲೂ ಆಯಾ
ಸವಿರಬಹುದು. ಈಗ ತಾವು ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿ ತಮ್ಮ
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಾದಾಟದಲ್ಲ ಕಳೆಯದೆ ಭೋಜ್ಯವ
ಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಿರಿ.
ನಾನು ಭೋಜನಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪರಿಚಾರಕರನ್ನೆಚ್ಚರಿ
ಸಿಬರವೆನು.

ಪಸುನಾಥ — ಪ್ರಿಯೆ, ನೆನುಗೆ ಕ್ಷುದ್ಧಾಧೆಯಿಲ್ಲ. ದಾಹತಾಂ
ತಿಗಾಗಿ ಜಲವನ್ನು ತರಿಸು.

ಕಮಲಿನಿ — ಇದೋ, ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ದಾಸೀ —
ದಾಸಿ — ಏನು ತಾಯಿ?

ಕಮಲಿನಿ — ದಣಿದಿರುವೆಮ್ಮ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ತಣ್ಣ ನೆನು ತಿಳನೀರ
ನ್ನು ತಾ. (ದಾಸಿಯು ಹೋಗುವಳು). ಆರ್ಯಪು
ತ್ರನ, ಈ ಅತಿಥಿಯಿದಾರು?

ಪಸುನಾಥ — ಶ್ರೀಮಂತನೆಂದು ಆತನ ಹೆಸರಂತೆ.

[ಪ್ರವೇಶ — ದಾಸಿಯು ಕನಕಾಲುಕೆ ಮಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾ
ತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀರುತಂದಿರುವಳು. ಕಮಲಿನಿಯು ಕನಕಾಲು
ಕೆಯನ್ನು ಪಸುನಾಥನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ
ನಿಗೆ ಕೊಡುವಳು].

ಪಸುನಾಥ — ಮಿತ್ರನ, ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ — ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು. [ಇಬ್ಬರೂ ಕುಡಿಯುವರು
ಪಸುನಾಥ — ಆಹಾ! ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ದಣಿವೆಲ್ಲ
ವೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು.

ಪೃ|| ಚಾರುಗಾತ್ರೈ ಸರೋಜನೇತ್ರೈ ಸುಮಂದಹಾಃ ವಿರಾಜಿತೈ
ಸಾರಸಾರಭದಿಂದಿ ಶೀತಲಭಾವದಿಂದಿ ಮನೋಜ್ಞ ಮೀ||
ವಾರಿತಾನಿದುನಿನ್ನ ಯಾನನಚಂದ್ರಮಾವೃತಮಲ್ತೈ ಶೃಂ
ಗಾರವಾರಿಧಿ ತೀರಿತೆನ್ನ ಬಳಲೈ ನಿನ್ನು ಪಚಾರದಿಂ||

(ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಿ)

(ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಪ್ರಿಯೆ, ಇದೆಲ್ಲಿಯದೀ
ಕನಕಾಲುಕೆ? ಬಲು ಅಂದವಾಗಿದೆ!

ಕಮಲಿನಿ — ಇದು ನನಗೆ ಬಹುಮತಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅಸ್ಮ
ತ್ಕುಲದೇವತೆಯ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪವಿತ್ರಪಾತ್ರೆಯಿದು.
ಅನಂತಸೇನನು ಒಂದಾನೊಂದು ಪತ್ರನವನ್ನು ಹಾ
ಯ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಅಂಚಿಕಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ

ಬೆಂಕಿಮಿಡಲು, ಇದೆಂದುಮಾತ್ರ ಅಗ್ನಿಮುಖದಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಈಚೆಗೆ ಬಂದಿತು. ರೋಮಕರು ಜನರೊಡನೆಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧಮಾಡುವರೆಂದು ಇದುವರೆಗೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ದೇವತೆಗಳೊಡನೆಯೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುವರೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಹಾಗಲ್ಲ; ಆಪಟ್ಟಣವವರು ಅನಂತಸೇನನನ್ನಿ ದಿರಿಸಿದಕಾರಣ, ಆತನಾಪಟ್ಟಣವೇಲೆ ಆಗ್ನೇಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಸೆದನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದೇವತಾಲಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿತಗುಲಿತು.

ವಸುನಾಥ— ಈ ಬಟ್ಟಲಿನವರ್ತಮಾನವಿನ್ನೇನು?

ಕಮಲಿನಿ— ಇಕೋ, ಈಕಾಗದವೊಂದು ಅದರೊಡನೆ ಬಂದಿದೆ. (ಕೊಡುವಳು)

ವಸುನಾಥ— (ಓದಿ) (ಪುಟ ೯ ನೋಡು)
ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಉದ್ಯೋಗವೆ? ಅದೇಕೆ, ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಗ್ಗಗಳರಲಿಲ್ಲವೆ? ಮುಳುಗಿಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ನೀರಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಉದ್ಯೋಗಮಾಡುವುದೆ? ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಮಾಡೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಬಲ್ಲವನಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಅದು ಹೇಗೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ? ರೋಮಕರು ಈ ನಗರವನ್ನಾವರಿಸಿರುವರು. ರೋಮಕ ಸೈನ್ಯವು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿದೆ. ಕಲಶಪುರಿಯರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡೋ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೋ ಪ್ರಾಣಬಿಡಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಅಲ್ಲಿಗೆ ರಾಜಕುಲಪು

ಸೂತರೂ ಈ ಪಾಳೆಯದ ನಾಯಕರೂಆದ ತಾವು—

ವಸುನಾಥ— ಏನೆನ್ನುವಿ? ಪಾಳೆಯವೋ ಇದು?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ರೋಮಕರು ಹೇಳುವುದು ಹಾಗೆಯೇ.

ವಸುನಾಥ— (ಕೋಪದಿಂದ) ಓಹೋ! ಇದು ಪಾಳೆಯವೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ತಮ್ಮ ರೋಷವು ಸ್ತುತ್ಯವಾದುದೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ನಾಳೆ ಅನಂತಸೇನನು ಬಂದು ಕಪ್ಪವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸೆಂದು ಕೇಳುವಾಗ ತಾವು ಆತನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬಲ್ಲೀರೇನು? ತಮಗಾರಾದರೂ ಸಾಮಂತರಾಜರಿರುವರೇನು? ಬಾಹ್ಲೀಕಾದಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳವರು ಸಹಾಯವಾಗಿರುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದಾಗಬಲ್ಲಸಾಹಾಯ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಯುದ್ಧಮಾಡುವಿರೋ?

ವಸುನಾಥ— ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತನಾದ ಆದಾವನೋವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನೇಕೆ ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳಬೇಕು? ವಾಸನೆಯು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಓಡುವ ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳಂತೆ ಚೇರಷ್ಟೆಗೇ ಸಮಯಹುಡುಕುತ್ತಿರುವ ಎರಡು ಕಾಲಿನ ನಾಯಿಗಳಷ್ಟೋ ನಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ. ಆ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಬೊಗಳ ಆರಚುವುದೇ ಅವುಗಳ ಕೆಲಸ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಲಾಲಿಸಬೇಕು ಮಹಾಪ್ರಭೋ, — ನಾನೊಂದು ಸಲ ಬಂದುಸಿಂಹವನ್ನು ಟೇಟೆಯಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೆನು. ನನ್ನಗದ್ದಲದಿಂದ ಆ ಮೃಗರಾಜನೆದ್ದು, ಅರಣ್ಯದ ಚರಮನೀವೆಗೆ ಬಂದು ಕೇಸರರಾಜಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಂತನು. ಅವನ ಪಾದಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ನಾಯಿಗಳು ಹಣಗಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವು

ಗಳ ಕಿತ್ತಾಟವನ್ನು ಅವನು ನೋಡಿ ಉದಾಸೀನದಿಂದ ಬಂ
 ದು ಪಾದವನ್ನೆತ್ತಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಡಲು ನಾಲ್ಕಾರು ಪ್ರಾಣಿ
 ಗಳು ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಯಮಪುರಿಯನ್ನು ಸೇರಿದ
 ವು. ಮೃಗೇಂದ್ರನಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ
 ನನ್ನನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ರೋಮ
 ಕರಾಜಸಭೆಯು ಆ ಮೃಗರಾಜನಂತಹುದು. ಅದನ್ನು
 ತಾವೇನಾದರೂ ಕೆಣಕಿದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ದು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ
 ತುಳಿದುಬಿಡುವುದು. ಆ ಸಂಗತಿಯು ಆಸಭಿಕರೊಬ್ಬ
 ರಿಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದೇ ಹೊರತು ರೋಮಕಸಾ
 ಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. (ಆತ್ಮಗತಂ)
 ಇವನನ್ನಿಗಲೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ಪ ರೇಗಿಸಬೇಕು. (ಪ್ರಕಾಶಂ)
 ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯಳಾದ ಕಮಲಿನೀದೇವಿಯು ಅ
 ಭಿಮತವು ಹೇಗಿದೆ? ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದಂತೆಯೇ ಆ
 ಕೆಯ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯವೂ ಅಸಮಾನವಾದುದು. ಆಕೆ
 ಯು ನನ್ನ ಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅಂಗೀಕರಿಸುವಳೆಂದು ತಿ
 ಳಿದಿರುವೆನು. ನಾವು ರೋಮಕರೊಡನೆ ದುರ್ಘಟವಾದ
 ಕದನವನ್ನು ಹೂಡಿ, ನಮ್ಮ ಧೀರರನ್ನು ಅವರಿಂದ
 ಕೊಲ್ಲಿಸಿ, ಪುತ್ರಹೀನರನ್ನೂ ಪತಿಹೀನರನ್ನೂ ಗತಿಹೀ
 ನರನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಈ ಸಣ್ಣ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತೆ
 ಪ್ಪ ಪರಾಧೀನಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಅವರಿಗೆ ಶರಣಾ
 ಗತರಾಗಿ, ಅವರ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಸೇರುವುದು ಲೇಸಲ್ಲವೆ?
 ಕಮಲಿನಿ— ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನನಗದು ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ನ
 ನ್ನು ಕುವರನೀಗ ಜೀವದಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ--ನನ್ನಂತಹ ಅದೃ
 ಪ್ಪ ಹೀನಳಿಗೆ ಅಂತಹರತ್ನವು ದಕ್ಕೀತೆ!— ಅವನ

ಬದುಕಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅವನ ತಂದೆಯ ಅನುಮತಿಪಡೆದು,
 ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಸೇ
 ನಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೊಡೆದಾಡೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿ
 ದ್ದೆನು. ಹೆತ್ತಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೇಶಮಾತೆಗರ್ಪಿಸುವುದ
 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯವುಂಟೆ?

ನೀಸ|| ಜನನಿಯುಂ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯು ಮಮರಲೋಕದಿಂ
 ಪೂಜ್ಯಮೆನುತಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಚನಮಿಹುದು |
 ಪಿತಪಿತಾಮಹರೇಲ್ಲ ತನುಮನಧನಂಗಳಂ
 ಜನ್ಮಭೂಮಿಗೆ ಮುದದಿ ಧಾರೆಯೆರದರಂ |
 ಲೋಕೇಶನೀಭೂಮಿಯೊಳು ಪುಟ್ಟದೆಲ್ಲರಂ
 ಸೋದರರಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಹನು |
 ಈ ಭೂಮಿಮಾತೆಯಾ ಪಸುಳಿಗಳು ಸುಖದುಃಖ
 ವೃದ್ಧಿ ನಾಶಂಗಳೊಳು ಸಮಭಾಗಿಗಳ್||

ನೀ|| ಇಂತವು ಜನನಿಯಂ ಪೆರರಿಗೆ ದಾಸಿಯೆನಿಸಿ |
 ಶೌರ್ಯಮಂ ಬಿಡುತೆ ಸನ್ಮಾನವನುಕಾಡಿಗಟ್ಟಿ |
 ಸ್ವಾರ್ಥೈಕಪರತೆಯಿಂ ಜೀವಿಪರ ಬಾಳು ಬಾಳೆ? |
 ದೇಶಸೇವೆಯದಲ್ತೆ ಮನುಜರ್ಗಿ ಮುಖ್ಯಧರ್ಮ ||

ಗುರುಹಿರಿಯರಮತವು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಸ್ವಾಧೀನ
 ತಾಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಡವೆ? ನಾವು ಶತ್ರುವ
 ನ್ನಿ ದಿರಿಸಿ ಶರಣುಹೊಕ್ಕರೆ ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದುಹೋಗಿ,
 ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಭೂಮುಖದಿಂದ ತೊಡೆದುಹೋಗಿ, ನ
 ಮ್ನು ವಂಶವು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವುದು. ದೇಶಸ್ವಾತಂ
 ತ್ರ್ಯದ ಯುದ್ಧವಾದರೋ, ಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲಾಗ

ಲಿ ಪರಾಜಯದುಃಖದಿಂದಲಾಗಲಿ ಜನರನ್ನು ಬಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದು. ಅವರು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೂ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾಗುವರು. ಅಗ್ನಿಯು ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಮುಲತಲಿದ್ದು ಆಗಿಂದಾಗಿಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತೆ, ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯು ಗೂಢವಾಗಿಯೇ ದೇಶದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಪಾಂಡವಕೌರವರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಮುಂದಾಳಾಗಿದ್ದು ಜಯಪ್ರದನಾದಂತೆ, ದೇಶಭಕ್ತರ ಕೀರ್ತಿಯೇ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದು ಜಯವನ್ನೀಯುವುದು.

ವಸುನಾಥ— ಪ್ರಿಯೆ, ಬಹಳಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಗಿರಬೇಕಾದ ಗುಣ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿ) ದೇವಿ, ತಾವಿಷ್ಟು ಹೇಳದಮೇಲೆ ನಾನು ಬಪ್ಪೆದಿರಲಾಗುವುದೆ?

ವಸುನಾಥ— ಬಂದುವೇಳೆ ಅನಂತಸೇನನು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನು ಸಹಾಯವಾಗಿ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಭ್ರಷ್ಟನು ಮೂರುವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ರೋಮಕರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ವಿರೋಧವನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನಾರು?

ವಸುನಾಥ— ಕಲಶಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದರೂ ನಿನಗೆ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನಾರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಅವನೀ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು, —ಅಪಕಾರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅನೇಕಮಂದಿ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮಾನಭಂಗವೆನಗಿದ ಆ ದುರಾತ್ಮನ ಹೆಸರನ್ನರಿಯದವರುಂಟೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಇಷ್ಟು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಪರರ ಮೇಲೆ ದೋಷವನ್ನಾರೋಪಿಸಬಾರದು. ತಮಗೆ ಬಹುಶಃ ಆತನಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆ ಯಿರಬಹುದು. ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಯಿಂದಾಗುವ ಮಾನಭಂಗವೇ ಸನ್ಮಾನವೆಂದೆಣಿಸುವ ವಧುಗಳಲ್ಲವೆ ಏನು?

ಕಮಲಿನಿ— ಹಾಗೆನ್ನೆ ಕೂಡದು. ಕಲಶಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪರಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ವಾರನಾರಿಯರಿದ್ದರೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ವೃತ್ತಿಯು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅಪಮಾನಕರವಲ್ಲವೆ?

[ಪ್ರವೇಶ— ಕಂಚುಕಿ

ಕಂಚುಕಿ— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅವರು ಬಂದು ಬಾಗಿಲಬಳಿ ಕಾದಿರುವರು.

ವಸುನಾಥ— (ಮೆಲ್ಲನೆ) ಯಾರು, ರೋಮಕಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಯವರೂ?

ಕಂಚುಕಿ— ಅಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ಕಿವಿಗೊಟ್ಟುಕೇಳಿ, ಆತ್ಮಗತಂ) ನಾನೂ ರೋಮಕ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಯೇ.

ವಸುನಾಥ— ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಕೆಲವುಮುಂದಿನ್ನೇ

ಹಿತರು ಬಂದಿರುವರು. ನಾನು ಹೋಗಿಬರುವೆನು.

[ಜೋಗುಚನು

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ಕಮಲಿನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು) ನಿನ್ನೊಡನೆ
ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು
ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಆದರೆ ಈಗ ಸಮಯಸಾಲದು.
ದೇವಿ, ಆ ಕನಕಾಲುಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ
ವನು ನಾನೇ.

ಕಮಲಿನಿ— ಓಹೋ! ಹಾಗೆಯೇ? ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಅದನ್ನು
ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ತಮಗೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞಳಾ
ಗಿರುವೆನು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನಾನು ರೋಮಕರ ಸೇವಕನಾಗಿರುವುದು ಕ
ಲಶಪುರಿಗೆ ಸೇವೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಇದು ನನ್ನ
ಆಂತರ್ಯ. ಈ ರಹಸ್ಯವು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಕೂಡ
ದು. ತಿಳಿದರೆ ನನ್ನ ತಲೆಯೇ ಹೋಗುವುದು. ಮತ್ತೊಂ
ದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು; ಇದು ಇನ್ನಾದ ಕಿ
ವಿಗಾದರೂ ಬಿದ್ದರೆ ನನ್ನಾಶೆ ತೀರಿತು; ಆದರೆ, ಜಗಜ್ಜ
ನನಿಯಾದ ಅಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗಿರುವ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿ
ಳಿದು ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನಿಟ್ಟ
ರುವೆನಾದಕಾರಣ, ಇದನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಮರೆಮಾಚಲು
ನನಗೆ ಮನಸೊಪ್ಪದು. ಅದನ್ನೂ ಹೇಳಬಿಡುವೆನು:
ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಅಂತಃ ಯಾವ ಅಭಿ
ಪ್ರಾಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವನೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿ
ಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಆತನು ದ್ರೋಹಹಿಂತನಮಾಡುತ
ಲಿದ್ದರೆ ಆತನನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ

ರೋಮಕರು ನನ್ನನ್ನು ಗುಂಥಚಾರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿ
ಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣ
ವನ್ನಾದರೂ ಬಿಡುವೆನೇ ಹೊರತು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾ
ವೆನು. ನಾನುಹೇಳುವುದು ದಿಟವೋ ಸಟೆಯೋ ಈ ಕಾ
ಗದದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು. (ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು) ಇ
ದು ಅನಂತಸೇನನು ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟದು.

ಕಮಲಿನಿ— (ಓದುವಳು): “ಈ ಅಧಿಕಾರಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದಿ
ರುವವನು ಕಲಶಪುರಿಯ ಪಾಳೆಯಗಾರನಾದ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ
ನನ್ನು ಕೈಸೆರೆಮಾಡಿ,—”

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ಕಾಗದವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು) ಇನ್ನು
ಮುಂದಕ್ಕೆ ನೀನು ಓದಲಾಗದು. ನಾರೀಮಣಿಯೇ! ನಾ
ನೇನೆಂದುಹೇಳಲಿ? ಆತನು ತಮಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರುವ
ವನೆಂದು ರೋಮಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶತ್ರು
ಗಳನ್ನಿ ದುವರೆಗೂ ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಫಲಹಿ
ಡಿದಮೇಲೆ ಅವರು ಮಾಡುವ ಕ್ರೂರಕರ್ಮವಿಂತಹು
ದೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲು ನನಗೆ ಬಾಯೇಬಾರದು. ಅಮಮಾ!
ಜಿತ್ರಹಿಂಸೆ, ಅತಿಭಯಂಕರವಾದ ಹಿಂಸೆ.

ಕಮಲಿನಿ— (ಭಯಪಟ್ಟು) ಅಯ್ಯೋ!— ಆ ಅನಾಹುತಗಳ
ನ್ನು ನಾನೂ ಕೇಳಬಲ್ಲೆನು. ಅವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ
ನನಗೇಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವಿರಿ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನಾನು ನಿನಗೆ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವೆನೆ?
ಖಂಡಿತವಾಗಿಲ್ಲ; ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ
ವನ್ನು ನೀನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿ. ಬಳಿಯ

ದು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಕೆಟ್ಟವನನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನ್ನ ಹಣೆಯಬರಹ. ಇರಲಿ. ನೀನಿದನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಬಿಟ್ಟು—

ಕಮಲಿನಿ— ನೀವಾತನನ್ನು ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಈವುಗ್ರತಾಸನವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವಿರೋ ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಇಲ್ಲಿನೋಡು, ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದು ಈ ಗಲಾದರೂಗೊತ್ತಾಗುವುದು.

[ಕಾಗದವನ್ನು ಹರಿದುಬಿಸುಡುವನು]

ಕಮಲಿನಿ— ಓ ಮಹಾಶಯ, ತಮಗೆ ಅನಂತಕೋಟಿ ವಂದನೆಗಳು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ವಸುನಾಥನು ತನ್ನ ಬಳಸಂಚನ್ನು ನಿನಗಿನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ಅದಾವ ಬಳಸಂಚು?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಅದಂತಹುದೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಸಮುದ್ರದ ಕರೆಯಲ್ಲಿ, ಕಟ್ಟಿದ ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲೆಗಳಿಂದ ನಾಶವಾದ್ದು, ಹಸುಮಕ್ಕಳ ಮರಳೋಟಿಗಳಂತಹುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಕಂಡುದೇ, — ಎಲ್ಲರೂ ಊಹಿಸಿದುದೇ, — ರೋಮಕರಿಗೂ ತಿಳಿದುದೇ. ವಸುನಾಥನಿಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಸಾಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ— ಇದನ್ನು ಧೀರನಾದ ವಸುನಾಥನಿಗೆ ನೀವೇಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಧೀರನೇ ಸರಿ, ವಿಪರೀತಧೀರನು, ವಿಪರೀತಶೂರನು. ಆ ಮೈಪರೀತ್ಯದಿಂದಲೇ ಆತನೂ ನೀನೂ

ನಾನೂ ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಳಾಗುವೆವು ರೋಮಕರ ಘೋರವಜ್ರಾಯುಧವು ತಲೆಯಮೇಲೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ರೋಮಕಸೈನ್ಯದ ಕಣ್ಣಿ ದಿರಿಗೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಯಾವನಾದರೂ ಬೇಟೆಗೆಹೊರಡುವನೆ? ಅವರು ಆತನನ್ನಲ್ಲಿಯೇಹಿಡಿದು ಕ್ರೂರವಾಗಿಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಅಂಗೆಹೀನನಾದರೆ, ಕಣ್ಣು ಕೈಕಾಲುಗಳೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇಸರಿ. [ಕಮಲಿನಿಯು ಭಯಪಡುವಳು] (ಆತ್ಮಗತಂ) ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವಿಗೇ ಕೈಗೊಡುವಂತಿದೆ. ಇವಳು ಭೀತಳಾಗಿರುವಳು. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಆತನನ್ನು ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರ ತೀರ್ಮಾನ. ಅದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದರೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂದು ಆತನೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಲು ನನಗಾತನಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲ. ಕಲಶಪುರಿಗೆ ಮೇಲು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ರೋಮಕಪುರಿಗೆ ನಾನು ಸೇವಕನಾಗಿರುವೆನೆಂಬ ಗುಟ್ಟನ್ನೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳಲು ನನಗೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲದು. ನನ್ನ ಕಾಗದವನ್ನು ನೀನಾತನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಾಗಲೇ ಆತನೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೊರಪಟ್ಟಿತು. ಅಂತಹವನೊಡನೆ ಏನುಹೇಳಬರೂ ಅಪಾಯವೇ. ಆದರೂ ಆಗಲೇ ನಾನಾತನಿಗೆ ಇರುವ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಆತನ ಕೃತ್ರಿಮವೆಲ್ಲವೂ ಬರೇಮೂರ್ಖತನವೆಂದು ನಾನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಆದನ್ನು ನಿನಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು; ನೀನು ಬುದ್ಧಿಮತಿ. ರೋಮಕರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಕ್ರೂರ್ಯವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ— ಅವರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆ? ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪತಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲಾರಿವಾ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನಾನೆಷ್ಟು ಪ್ರಬಲನಲ್ಲ. ಆಕೆಲಸವು ಅನಂತಸೇನನಿಂದಾಗ ಬಲ್ಲದು. (ಯೋಚಿಸಿ) ಒಳ್ಳೆಯದು; ಈ ಕೆಲಸಮಾಡು. ನಾಳೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಅನಂತಸೇನನು ಅಂಬಿಕಾಲಯದ ಮುಂದುಗಡೆಯೇ ಹೋಗುವನು. ನೀನಾದರೂ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ, — ಅನುಪಮ ಸಾಂದರ್ಭವು ನಿನ್ನದು. ಆತನು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕರುಣಾಶಾಲಿ; ಇದುವರೆಗೂ ಆತನು ಅಬಲೆಯರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಆತನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಬಿನ್ನಯಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಕಮಲಿನಿ— ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಪತಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನೀನು ತನಗೋಸ್ಕರ ರೋಮಕರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಆತನೊಪ್ಪುವನೇ?

ಕಮಲಿನಿ— ಒಪ್ಪಲಾರ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಹಾಗಾದರೆ ಆತನಿಗೆ ಈಗ ಹೇಳಲೇಬೇಡ. ಅನಂತಸೇನನ ದಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಈ ಭಯವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೆ, ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳು. ಎಲಾ ಸುವಿನೀತೆ,

[ಹೊರಗೆ "ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ" "ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ" ಎಂದು ಕೂಗು

ಬಂದಿರುವ ವಿವೇಕವನ್ನು ಮರೆತೀಯೆ ಕ್ರೂರಹಿಂಸೆ! ಘೋರಮರಣ!! ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ಬೇಗ ಬಾ.

ಕಮಲಿನಿ— ಅಗತ್ಯಬರುವೆನು. ನಿಮ್ಮಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾರೆ. [ಪ್ರವೇಶ— ವಸುನಾಥ, ಸೇವಕ

ವಸುನಾಥ— (ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿ) ನೀನೇನೋ ಆ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನು? ನಿನ್ನಿಂದ ಅಪಕಾರಹೊಂದಿದ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ನೀನು ಅನಂತಸೇನನೊಡನೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಕಡೆಯವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಲೆಯೊಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರಗಡೆ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ದುರ್ದೈವವೆ! ಕಲಶವುರಿಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನೆಷ್ಟೋ ಆಶೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು.

ವಸುನಾಥ— ಮೊದಲು ನಿನಗೆ ನೀನು ಉಪಕಾರಮಾಡಿಕೋ, ನೀಚನೆ.— ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದವನಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಬಾಧೆಯಾಗಕೂಡದು. ಅದಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿ— (ಕೈತೋರಿಸಿ)— ಆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೊರಟುನಡೆ. ಅದು ಕಾಡಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು; ಓಡು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ಪರಮವೈರಿಯೆಂದು ತಿಳಿ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಹೇಗಾದರೂ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನೇ.

ನೀವು ನನಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನಮಾಡಿರುವಿರಿ. [ಹೋಗುವನು
ವಸುನಾಥ—(ಚಾರನನ್ನು ಕುರಿತು) ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲಿ
ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳು. [ಹೋಗುವನು
ಪ್ರಿಯೆ, ಆನೀ

ಚ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನು ನಿನಗೇನಹೇಳಿದ?

ಕಮಲಿನಿ— ಇವನೇ— ಆ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನು?

ವಸುನಾಥ— ಅನುಮಾನವೇಕೆ? ಹೊರಗೆಬಂದಿದ್ದವರಲ್ಲೊ
ಬ್ಬನು ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ— ಬಬ್ಬನೇ ತಾನೆ? ಅವನಿಗೂ ಬರೇ ಕಣ್ಣಿನ
ಭ್ರಾಂತಿಯೋ ಹೇಗೋ.

ವಸುನಾಥ— ಹಾಗುಂಟು? ಅವನು ನಿನೊಡನೆ ಏನಹೇಳಿದ?

ಕಮಲಿನಿ— ಏನುಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು?

ವಸುನಾಥ— ಏನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ತಾನು ಬಂದಾನೊಂ
ದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಮಂತರಾಜನಾಗಿದ್ದನೆಂತಲೂ,
ತನ್ನವರೇ ತನ್ನನ್ನು ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ
ರೆಂತಲೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಕಮಲಿನಿ— ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದುದು ಅವರಿಗೆ ಧರ್ಮವೆ?

ವಸುನಾಥ— ಧರ್ಮವೇ?— ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಂ
ತಹ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ರಾಜನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯಕ್ಕಿ
ಲರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಗೂಢಶತ್ರುವಾಗಿ, ಬರಟುತನದಿಂದ
ವರೊಡನೆ ಹಣಾಹಣಿಕಾಡಾಡುತ್ತಾ— ಅವರ ಹೆಂಡಿರು
ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ— ಅದರಲ್ಲಿಯೂ

ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಶೇಷ
ವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಹೇಳತಕ್ಕುದೇ
ನು? ಅವನಿಗೆ ಯಮಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ನಾನು ಇದಿರಿಗಿರು
ವಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸತಿಯೊಡನೆ ಅವನೇನೂ ಹೇಳಲಾರ.
ರೋಮಕರ ಕಾಮುಕತೆಯೆಲ್ಲವೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಮೂ
ರ್ತೀಭವಿಸಿದೆ. ಅವನಂತಹ ಮೃಗವೆಂಬುದು ನಿನಗೆ
ಹೇಗೆತಾನೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು?

ಕಮಲಿನಿ— ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಂತೆಯೇ ಕಾ
ಣಿಸಿದನು. ರೋಮಕರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಂತರಾಜರಲ್ಲಿ
ತೋರುವ ಕ್ರೌರ್ಯವು ತನಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂದ
ವನು ಹೇಳಿದನು.

ವಸುನಾಥ— ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದನೇ? ಅವನು ಸತ್ಯಸಂಧನೇಸರಿ!

ಕಮಲಿನಿ— ಹೊಸಬರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಂಬದ ತಾವು
ಅವನೊಡನೆ ಈ ದಿನ ಬೇಟೆಯಾಡಿರಲಿವೆ, ಅದು
ಹೇಗೆ?

ವಸುನಾಥ— ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದವನು ತಾನೆಂದು ಅವ
ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡುದು ನೋಡಿದೆಯೇ?

ಕಮಲಿನಿ— ಇಲ್ಲ; ಅವನು ಜಿಂಕೆಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೇ
ಎತ್ತಿಲ್ಲ.

ವಸುನಾಥ— ಏನು, ಅದನ್ನು ಕೊಂಡುದು ನನ್ನ ಬಾಣವೇ
ಎಂದು ನಾನು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ಹೋಗಲಿ; ಇನ್ನವನ
ಮಾತೇಕೆ? ನಾವು ಹೋಗಿ ನಿದ್ರಿಸೋಣ.

ಕಮಲಿನಿ— ಹಾಗಾದೀತೆ? ಹಗಲಿನವ್ಯಾಪಾರಗಳೇ ಇರುಳೂ

ನೆಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ಬಾಗಿಲುಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು
ನಿದ್ರಿಸಲಾಗದು.

ವಸುನಾಥ— ನಿಜ. ಅವನಿಲ್ಲೆಯಾದರೂ ಶೌತುಕೊಂಡಿ
ದ್ದರೆ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೊಂಚಿನೋಡುತ್ತಿದ್ದು
ಹೊರಗೆಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಯಮನೊರಿಗೆ
ಸಾಗಿಸಬಹುದು.

ಕಮಲಿನಿ— ಅವನಾಗಲೇ ಓಡಿಹೋಗಿರಬೇಕು. ಕಾಂತೆ,—
ತಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆಯೇ?— ಇರಲೇಬೇಕು. ನಾ
ವು ವಿವಾಹಿತರಾದ ಹೊಸತಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದು
ದು, ಅಗೋ! ಅಲ್ಲಿ— ಆ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ
ವನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅದರ ಮೇಲಿಗ ಸುಧಾಮಯ
ವಾದೀ ಬೆಳ್ಳಿಗಳು ಸುಧೆಯ ಸುರಿದಂತಿದೆ. ಕೆಳಗ
ದರ ನೆರಳು ಪಾಪರಾಶಿಯಂತೆ ಕವ್ವಾಗಿದೆ. ಆಗ—
ಆ ನಮ್ಮ ನೂತನಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಮಲ್ಲಿಕಾ
ಲತೆಗಳು ವೃಕ್ಷಾಗ್ರಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆ
ಳಕ್ಕೆ ತರಂಗೋಪತರಂಗವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಮನೋಹ
ರವಾದ ಮಲಯಮಾರುತದಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಹಿಂದ
ಕ್ಕೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತೋಗಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಗ ಅ
ವುಗಳಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವೂ, ನಮ್ಮ ಆಶೆ
ಯೂ, ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಸಹ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸು
ಖದಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅಂದಿನಿಂದೀಗಗಳಿಗೆಯ
ವರೆಗೂ ನಮಗೀಭೂತಲವೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ
ವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನಾವಾಗ ಪರಸ್ಪರಾಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ಮೈಮ

ರೆತಿರಲಿಲ್ಲವೇ?— ಮನೋಹರನೆ, ಆ ಸುಖವನ್ನೀಗ
ತೋರು.

ವಸುನಾಥ— (ಆಲಿಂಗಿಸಿ) ಕಾಂತೆ, ಅದೇಕೆ, ಇದೇನಮ್ಮ
ಕಡೆಯ ಸಮಾಗಮವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ
ಮಾತನಾಡುವೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ಸ್ವಲ್ಪ ಉಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ವಸುನಾಥ— ಇಲ್ಲ; ಬೇಟೆಗೆಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಬಬ್ಬವನಪಾಲ
ಕನು ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ತರಿಸಿದ
ನು.— ಆ ಸುಳ್ಳುಗಾರನು ಹೇಳಿದುದು ನೋಡಿದೆಯಾ?
ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದವನು ಅವನಲ್ಲವೆಂದು ಈಗಲಾ
ದರೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿತೆ? ಅದು ಬಳ್ಳಿಯ
ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾದವ್ಯುಗ. ನಾಳೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವು
ದು. ಆಗ ನೋಡುವೆ.

ಕಮಲಿನಿ— ನಾಳೆ ನಾನು ಉಪ್ಪುಕಾಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಈ ದಿವ್ಯ
ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಶ್ರೀ ಜಗದಂಬೆ
ಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟೆನು.

ವಸುನಾಥ— ಆಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬಹುದು.

ಕಮಲಿನಿ— ನಾನು ಬಂದು ಗಳಗೆಯೊಳಗಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಿ
ದ್ದರೆ ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು.

ವಸುನಾಥ— ಭಯವೇನು ?

ಕಮಲಿನಿ— ಏನೂಇಲ್ಲ. ದೇವತಾಲಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇರು
ವದು ಎರಡೇ ಹೆಜ್ಜೆ.

ವಸುನಾಥ— ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ನಿದ್ರೆಯಮೇಲಿದೆ.
ನೀನು ನಾಳೆ ಹೊರಡುವ ಮುಂಚೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು.
ನಾನು ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬರುವೆನು— ಈಗ ನೀನು ನನ್ನ
ಹಿಂದೆ ಬಾ. [ಹೋಗುವನು]

ಕಮಲಿನಿ— ಪ್ರಾಣಾಧಿಕ! ನಾನು ನಿನ್ನ ನೆರಳು. ಆ ಸುವ
ರ್ಣಾಕ್ಷನಾದರೋ ಮುಖಭಾವದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟನಂತೆ ಕಾ
ಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಜನರು ದುಷ್ಟನೆನ್ನು
ತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿದ. ನಾನು ನಾಳೆ ಹೋಗಲೆ, ಬೇಡವೆ?
—“ಕ್ರೂರಹಿಂಸೆ, ಘೋರಮರಣ” —ಅನಂತನೇ
ನನು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ದಯಾಳುವಂತೆ! ಆಗುವದಾಗಲಿ.
ಜಗದಂಬಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕಿ ಹೋಗುವೆನು.
ನನ್ನ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಸಂಗಡಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿ
ರುವೆನು.

(ಚಿತ್ರಾರಂಗ— ಅರುಣೋದಯ— ದೇವತಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರ.)

“ಅಂಬಾ ಸುಧಾಕಿರಣಬಿಂಬಾನನೇ
ಕಲಭಕುಂಭಸ್ತನೇ ಸುರದನೇ |
ಅಂಭೋರುಹೇಕ್ಷಣೆ ಕದಂಬಾಲಯೇ
ಸದಯೆ ಶಂಭುಪ್ರಿಯೇ ಭಗವತೀ ||
ಕುಂಭೋದ್ಭವಾರ್ಚಿತ ಪದಾಂಭೋರುಹೇ
ಶ್ರುತಿಕದಂಬಸ್ತುತೇ ಗಿರಿಸುತೇ |
ಅಂಭೋಜಗರ್ಭಹರಿ ಜಂಭಾರಿಮುಖ್ಯಸುರ
ಸಂಭಾವಿತೇ ಜಯ ಜಯ ||” (ಅಶ್ವಧಾಟಿ)

[ಪ್ರವೇಶ— ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ, ಪರ್ವತ, ಸೈನಿಕರು.]

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಪರ್ವತ!
ಪರ್ವತ— ಏನಪ್ಪಣೆ?
ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆಯೆ?
ಪರ್ವತ— ತಾವು “ರೋಮಕರೆ, ರೋಮಕರೆ” ಎಂದು
ಕೂಗಿದೊಡನೆಯೆ, ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡು
ತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ರೋಮಕರ ದ್ರೋಹಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದು ಕೈಸೆರೆಮಾಡಬೇಕು.
ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಅದು ಸರಿ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ. ನೀವೆಷ್ಟು
ಮಂದಿ?
ಪರ್ವತ— ನಾವು ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಇದ್ದೇವೆ.

[ಹೋಗುವರು]

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನನ್ನ ಅಂಗರಕ್ಷಕರು ನನ್ನ ಬಳಿಯೇ ಇರು
ವರು. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಲಾಂ ಹಿಂ
ಬಾಲಿಸಿದ ದೊಂಬಿಯು ಭಯವು ಈಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.
ನಿನ್ನೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಾದರೂ ಸ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರ
ಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. — ನಾನೇ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನೆಂದು ಅವಳಿಗೆ
ತಿಳಿದಿರುವದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಳೆ?
ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಸುನಾಥನು ವಿವರಿಸಿದ್ದರೆ
ಅವಳು ಬರಲಾರಳು. ಬಳ್ಳಿಯದು. ಎರಕಹುಯ್ಯುವ
ಅಜ್ಜನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸಮಾಡುವುದು ಲೋಹದಿಂದ ಹೇಗೆ
ಆಗಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸು
ವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಅದ್ವೈ

ಪ್ರ— ನನ್ನ ಗ್ರಹಚಾರಫಲ. ನಾನೇನೋ ಸಂ
ತೋಷಚಿತ್ತನಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು. ಅನ್ಯರಿಂದ ನನ
ಗೆ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದವರೆಗೂ ನಾನು ಅವರ ಗೋಚಿಗೆ
ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುವೆನು. (ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ
ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲ; ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅ
ವಳು ಪತಿವ್ರತೆಯಾದರೆ ಗಂಡನನ್ನುಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಬಂದುವೇಳೆ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು. ಆಹಾ! ಅದೋ
ಅಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವಹಾಗಿದೆ.

ಕಂ|| ತರುಣೀರತ್ನ ವಕಂಡೆ||

ದೊರೆತುದಿದೋ ಮನದಬಯಕೆಯರಗಳಿಯದು
ಪರಿತಂದೆನ್ನ ಯಬಲೆಯೊಳು [ತಾಂ||
ಭರದಿಂದಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಬೀಳುವಂತಿಹುದೀಗಳ್||

ಆದರೂ ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ? ಗಡ್ಡವೀಸೆಗಳುಹುಟ್ಟಿದ
ಹೇಡಿಹುಡುಗನು ಪ್ರಿಯಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಥಮಸಮಾಗಮ
ಹೊಂದಿದಾಗ ಭಯಭ್ರಾಂತನಾಗುವಂತೆ, ಧೀರನಾದ
ನನ್ನ ಎದೆಗುಂಡಿಗೆಯದೇಕೆ ಈಗ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ
ರುವುದು?

[ಪ್ರವೇಶ — ಕಮಲಿನಿ ಕನಕಾಲುಕೆಯೊಡನೆ

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಹಾಲುಹಕ್ಕಿಯು ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದ
ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹರಡುವುದು.
ಆದರೆ ನೀನೂ ಶುಕ್ರನೂ ಅವಳವಳಮಕ್ಕಳೆಂದು
ತೋರುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಶುಕ್ರನಂತೆಯೇ
ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅಗ್ರಗಾಮಿಯಾಗಿರುವೆ.

ಕಮಲಿನಿ— ಅನಂತಸೇನನಲ್ಲಿ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬಲು ಬೇಗನೆ
ಬಂದಿರುವಿ.

[ದೇವಾಲಯದಕಡೆ ಹೊರಡುವಳು.

ಏನು, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ಈ ಕನಕಾಲುಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮದಂಬಿಕೆಗೆ ಬ
ಪ್ಪಿಸಿಬರುವೆನು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಅನಂತಸೇನನನ್ನು ಆಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೋ
ಡಬಹುದು.

[ಹೋಗುವಳು.

ಬಹುಶಃ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಳು.
ಈ ರೋಮಕರಿಗೆ ದೇವಮಂದಿರದೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುವ
ಪ್ಪು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ
ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋ
ಗಬೇಕು. ನಾನು ಬದುಕಿರುವುದು ಅವಳಗೋಸ್ಕರ,
ಸಾಯುವುದು ಅವಳಗೋಸ್ಕರ. —ಏನು? ಅವಳಗೋ
ಸ್ಕರ ಸಾಯುವುದೆ? ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಆಪೂರ್ವಮತ! ನಾನೇ
ನು ಹುಚ್ಚನಲ್ಲ, ಪಿತ್ತವೇರಿದವನಲ್ಲ, ಅರವತ್ತು ವ
ರುಷದ ಅರುಳುಮರುಳಲ್ಲ. —ಆದರೂ ನಾನು ಹುಚ್ಚ
ನೇ. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಸುಂದ
ರಿ—ಆ ಮನೋಹರಿ—ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ ಕಮಲಿ
ನಿಯು ಅದನ್ನು ಪಹರಿಸಿರುವಳು. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ
ನಾನು ಉನ್ಮತ್ತನಂತಿರುವೆನು. ದೇವರಾಣೆ ನಾನು
ನನಗೇ ಹೊಸಬನಾಗಿರುವೆನು.

[ಪ್ರವೇಶ—ಕಮಲಿನಿ.

ಕಮಲಿನಿ— ಅನಂತಸೇನನಲ್ಲಿ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನಾನಾಗಲೇ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನೂ ಆತನು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ— ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಬಬ್ಬಳೇ ಇರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಜನರು ನಿನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸಲಿ ಅಥವಾ ಭೂಷಿಸಲಿ; ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿನಗೊಂದು ಅಪಕೀರ್ತಿಯುಂಟು. (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಅನಂತಸೇನನಲ್ಲಿ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಆತನ ಶಿಬಿರವು ಊರಿನಾಚೆ ಕ್ರೋಠಾರ್ಥದಲ್ಲಿದೆ. ನನ್ನೊಡನೆ ನೀನು ಬರುವೆಯಾದರೆ ಅನಂತಸೇನನನ್ನು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇದಿಗೊಳ್ಳಬಹುದು, ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕಮಲಿನಿ— ಹಾಗಾಗಲಾರದು. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯೂ ಬರಲಾಗದು. (ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಅನಂತಸೇನನಲ್ಲಿ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ನಿನಗೂ ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೂ ಬಳಿಯದಾಗುವುದಕ್ಕೋಸರ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.

ಕಮಲಿನಿ— (ಕಠಾರಿಯನ್ನೆಳೆದು) ಖೂಳನೆ, ನಿಲ್ಲು. ಮೃತ್ಯುವು ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು) ಹೆಂಗಸಿನ

ಕೈಯ ಆಯುಧವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದೊಂದು ಕಷ್ಟವೆ?

[ವಸುನಾಥನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು

ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಓಸುಕಂಪನು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ರೋಮಕರೇ! ರೋಮಕರೇ!!

ವಸುನಾಥ— ನೀತಿಗೆಟ್ಟನಾಯೆ!

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— (ಕಠಾರಿಯಿಂದ ತಿವಿದು) ಈಗೇನುಹೇಳುವೆ?

ವಸುನಾಥ— (ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು) ಅಯ್ಯೋ! ಪೆಟ್ಟು ಬಲವಾಗಿದೆ! ಕಮಲಿನಿ, ಓಡು, ದೇವತಾಲಯಕ್ಕೆ ಓಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಡುವರು. ಹಾ! ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆ! ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೋ, ಮಾನವನವನ್ನು ಳಿಸಿಕೋ.

ಕಮಲಿನಿ— (ದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿನಿಂತು) ಹಾ! ಪ್ರಾಣನಾಥ! ಇನ್ನೇನುಗತಿ! ಕೆಟ್ಟೆನ! ದುರಾತ್ಮ! ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ! [ಬಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ದೇವತಾಲಯದ ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯರು ಇವಳನ್ನು ಬಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು.—ಪರ್ವತ! ಪರ್ವತ! !—ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ದೇವಾಲಯದೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಲು ಅನಂತಸೇನನು ಸಮ್ಮತಿಸಲಾರ. ಇನ್ನವಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇಳೆಸರಿ. (ವಸುನಾಥನಕಡೆ ನೋಡಿ) “ನೀತಿಗೆಟ್ಟನಾಯೆ!”—ಅಂತಹ ಆಕ್ರೋಶದಮಾತನ್ನು ನನಗೇ ಹೇಳುವುದು? ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ನಿನ್ನ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ಬಂದೇಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿ

ದ್ದೇನೆ. ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಮನೋವಿಕಾರಗಳ ಗತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಇಷ್ಟೇ.—ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಆ ಮನೋವಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡುವುದೇಕೆ? ನಾವು ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾದಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ರೇಕಪಡಿಸಿ, ಹತಾಶರಾದಾಗ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ವಿವಿಧವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಮೃತ್ಯುಭಯವನ್ನು ಮರೆಸುವುದೇ ಆ ಮನೋವಿಕಾರಗಳ ಕೆಲಸ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು.—ಆಶೆಯೆಂಬುದು ಸಮುದ್ರದನೀರೆಂದೂ ಅದನ್ನು ಕುಡಿದ ಪ್ಲೊ ದಾಹವು ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂದೂ, ಹೆಣಗಿನಲ್ಲಿರುವವರು ಅದನ್ನು ಕುಡಿದು ಕುಡಿದು ಕೆಡೆಗೆ ಹುಚ್ಚರಾಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಳುವರೆಂದೂ ಐಗುಪ್ತದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಾಣ್ನುಡಿಯುಂಟು. ಆದರೆ ನಾನೇನೂ ಹುಚ್ಚನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದುಸಲ ಜಾಜಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪುನಃ ಜಾಜಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಬಂದರೆ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿ ಬರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೋಗಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವವನಲ್ಲ. ರೋಮಕರಾಜಸಭೆಗೆ ನಾನು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಸಾಹಾಯ್ಯಮಾಡಿರುವೆನಾದಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ನನಗೆ ರಾಜಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವರು. ಈ ರಾಜ್ಯದ ಜನರಿಗೆ ಕಮಲಿನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ಕೈ ಸೇರಿದರೆ ಅವರೂ ನನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಆಶೆಯು ನೆರವೇರುವದು. ನಾನು ರೋಮಕಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದ ಸಾಮಂತರಾಜನಾಗುವೆನು.— (ವಸುನಾಥನ

ಕಡೆನೋಡಿ) ಇವನನ್ನೇಕೆ ಹೊಡೆದುಹಾಕಿದೆ? ಇವನು ರೋಮಕರಿಗೆ ದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ನನ್ನಲ್ಲಿರಲಾಗಿ, ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ರೋಮಕರಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇವನೊಂದುಸಲ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದನಲ್ಲವೆ?—ಆಹುದು. ನಾನು ಆತನಿಂದ ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟುವನಾದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಕೆಲವುಕಾಲ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಮಲಿನಿಯು—ಕೋಮಲೆಯಾದ ಆ ಮುದ್ದು ಮೊಗದ ಕಮಲಿನಿಯು ಎಂದಿಗೂ ನನ್ನವಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಗೆಲ್ಲಲಾರದೆಹೋದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳನ್ನೂ ಕಾಣೆ. ಕಮಲಿನಿಯೂ ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಪಟ್ಟವುಹಿಡಿಯದಾಳು. ನಾನಾಗ ಕಳಪುರಿಯನ್ನು ಧಾರಮಾಡುವೆನು. ಈಗಿನ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಕರಗಳನ್ನು ನಾವು ಮರೆತು, ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳು ನನಗಿಬಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಗುವಿನಲ್ಲಿ ಮರೆತು--- (ವಸುನಾಥನ ಕಡೆ ನೋಡಿ) ಅರಿತೆ ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆಬರುವವರೆಗೂ, ಉದ್ಯಾನವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಥೇಚ್ಛ ಪಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು--- ರೋಮಕರೆ! ರೋಮಕರೆ!

[ಪ್ರವೇಶ—ಪರ್ವತ, ಸೈನಿಕರು

ಎರಡುಬಾರಿ “ರೋಮಕರೆ” ಎಂದು ಕೂಗಿದರೂ ನೀವೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?

ಪರ್ವತ:--- ಇದೋ, ಬಂದಿರುವೆವು. ಯಾರನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ-- (ವಸುನಾಥನದೇಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಆ ರೋ
ಮಕವಿದ್ರೋಹಿಯ ದೇಹವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ.

[ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು]

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕ.

[ಪ್ರಥಮಾಂಗ-- ಕಲಶಪುರಿಯಲ್ಲೊಂದು ಬೀದಿ-- ಪುರಜನರ ಪ್ರವೇಶ]

ಬಬ್ಬಪೌರ-- ಏನಯ್ಯಾ, ಏನು ಸಮಾಚಾರ?

ಒನೆಯ ಪೌರ-- ಏನದೇಳಲಿ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದುದೇ. ಸು
ವರ್ಣಾಕ್ಷನು ಹಿಡಿದ ಛಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಯೇ ತಿಳಿಸಿದ.

ಇನೆಯ ಪೌರ-- ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗಾಯಿ
ತು? ಅವನ ಉದ್ದೇಶ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದನೇನು?

ಒನೆಯ ಪೌರ-- ಇನ್ನೇನು ಸಾಧಿಸಿದಹಾಗೆಯೇ. ಅವನ
ನ್ನೇ ಪುನಃ ನಮ್ಮ ಕಲಶಪುರಿಯರಾಜನನ್ನಾಗಿಸಿಮಾಡ
ಬೇಕೆಂದು ರೋಮಕರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವರು.

ಇನೆಯ ಪೌರ-- ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನ ಆಶೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಭಾಗ ನೆರ
ವೇರಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗ?

ಒನೆಯ ಪೌರ-- ಅದಕ್ಕೂ ಸನ್ನಾಹಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಒನೆಯ ಪೌರ-- ಅದೇನು?

ಇನೆಯವನು-- ತಿಳಿಯದೇ? ಅವನು ವಸುನಾಥನನ್ನು

ಕೊಲ್ಲಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಒನೆಯ ಪೌರ-- ಓಹೋ! ಸರಿಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಕಮಲಿನಿಯು
ಅವನ ವಶವಾಗುವಳೆ?

ಇನೆಯ ಪೌರ-- ಹಾಗೆಂದು ವದಂತಿ.

ಒನೆಯವನು-- ಶಿವಶಿವಾ! ಎಂತಹ ಕರ್ಣಕರ್ತೋರವಾದ ವಾ
ರ್ತೆ! ಆಕೆಯು ಪ್ರಾಣಾಧಿಕನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದು
ಕೊಂಡುದಲ್ಲದೆ, ಆ ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಪಾಪಿಯ
ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆ? ಕಮಲಿನಿದೇವಿಯು
ಅಂತಹವಳಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾರಳು.

ಒನೆಯವನು-- ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನೇನೋ ಭಗೀರಥಪ್ರಯತ್ನ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಕಮಲಿನಿಯ
ಬಳಿಗೆ ಜನರನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವನು.
ಪುರೋಹಿತ ವೇದಾಚಲಭಟ್ಟನೇ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರನಂತೆ.

ಒನೆಯವ-- ಬಳ್ಳೆಯಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಆಶೆಯೆಂಬುದು ಅಂತಹ
ಶ್ರೋತ್ರಿಯನನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ.

ಇನೆಯವ-- ತಾಳಿರಿ, ಆತನಿಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಕೆಣಕಿ
ನೋಡೋಣ.

[ಪ್ರವೇಶ: ವೇದಾಚಲಭಟ್ಟ

ಏನು ವೇದಪರ್ವತವೆ! ಫಲಿಗೆ ಆತುರ

ದಿಂದ ದಯಮಾಡುವಿರಿ?

ಭಟ್ಟ-- ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಾಜರ ಮನೆಗೆ
ಬಂದು ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಗನೆಯವನು— ಆದರೇನು! ದೊಡ್ಡವರ ಅಶ್ರಯಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಅನಾವರಣೆಯೇ? ಬಂದುಗಳಿಗೆ ಸಾವ ಧಾನವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಕೂಡದೆ?

ಭಟ್ಟ— ಹಾಗುಂಟೆ? ಯಥಾಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವೆ ನು. 'ಹುಚ್ಚನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡವನು ಜಾಣ' ನೆಂಬಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಹಣ ಕೈಗೆ ಬರುವವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಹಾಕಾಡಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಗನೆಯವ— ಏನುಸುದ್ದಿ?

ಭಟ್ಟ— ಏನು? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನು ಪುನಃ ರಾಜ್ಯಸಂಪಾದನೆಮಾಡಿಯೇಮಾಡಿದ.

ಗನೆಯವ— ಮತ್ತೇನು?

ಭಟ್ಟ— ಕಮಲಿನಿಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ.

ಗನೆಯವ— ಏನು ಹಾಗನ್ನು ವಿರಿ? ಆನಿರಪುಂಧಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ದಲ್ಲದೆ ಅವನ ಸಹಧರ್ಮಿಯನ್ನು ಕುಲಗೆಡಿಸುವುದೆ?

ಭಟ್ಟ— ಅದೇ ಸರಿ. ಗಂಡನನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪ್ರತಿಗಂಡನನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು, ಅಥವಾ ತಾನೇ ಗಂಡ ನಾಗಬೇಕು. ಈ ನ್ಯಾಯವು ತಿಳಿಯದೆ?

ಗನೆಯವ— ಬಳ್ಳೆಯ ನ್ಯಾಯವೇಳೆದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಇಷ್ಟೇನೇ?

ಭಟ್ಟ— ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು.

ಗನೆಯವ— ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದ್ವಿತೀಯಪತಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದು ಎಲ್ಲಿಯಶಾಸ್ತ್ರ?

ಭಟ್ಟ— ಎಲ್ಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರವೆ? ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ.

ನಮ್ಮ ವೃತ್ತೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟೇ ಪತಿತೇ ಪತೌ |
ಪಂಚಶ್ಯುಪತ್ನು ನಾರೀಣಾಂ ಪತರನ್ನೋ ವಿಧೀಯತೇ ||

“ಹೆಂಗನಿಗೆ ಗಂಡನು ನಷ್ಟವಾಗಿಹೋದರೂ, ಸತ್ತರೂ, ದೇಶಾಂತರ ಹೋದರೂ, ನಪುಂಸಕನಾದರೂ, ಪತಿತನಾದರೂ, ಆ ಹೆಂಗಸು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪತಿಯನ್ನು ವರಿಸಬಹುದು” ಎಂದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಾಕರರೇ ಹೇಳಿರುವರು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ವತ್ತಿಯೇ ಪರಮಪ್ರಮಾಣ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ರೋಮಕರಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಗನೆಯವ— ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರೆ, ತಾವು ಬಹಳ ಗಟ್ಟಿಗರು. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವು ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಂಜಸವಾದರೂ ಕಮಲಿನೀವೀವಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವೆ?

ಭಟ್ಟ— ಉಚಿತವೋ! ಅನುಚಿತವೋ!— ಉಚಿತವೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಹಾಕಿ, ಅವರ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾವು ನಡೆಸಿದರೆ ತಾನೇ ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡು ನಡೆಯುವುದು? ಹಾಗೆಮಾಡದೆ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಕೂಲನಾದರೆ ಯಾರಿಗೇನು ಫಲ? ಬಲವದ್ದಿ ರೋಧವು ಕೆಟ್ಟುದಲ್ಲವೆ? ಧರ್ಮವೂ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಹಳೆಯ ಗೊಡ್ಡು ವೈದಿಕರಿಗಿರಲಿ. ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. [ಹೋಗುವನು]

ಗನೆಯವ— ನೋಡಿದೆಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬುದ್ಧಿ?

ನನೆಯವ— ಅವನೇನುಮಾಡಿಯಾನು? ಎಲ್ಲವೂ ಕಾಲ
ಮಹಿಮೆ.

ಗನೆಯವ— ನೀವು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಿರಿ. ಕಮಲಿನಿ
ಯು ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನ ಮುಖಾವಲೋಕನವನ್ನೂ ಮಾ
ಡಳು.

ನನೆಯವ— ಇರಲಿ, ನಡೆಯಿರಿ; ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವು
ದೊಂದು, ನಡೆಯುವುದು ಮತ್ತೊಂದು.

[ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು]

[ದ್ವಿತೀಯರಂಗ—ಪ್ರಾತಃಕಾಲ—ಅಂಜಿಕಾಲಯದ ಬಳಿಭಾಗ— ಯೋಗಿ
ನಿಯರು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು]

ವೃ|| ಶ್ರುತಿಸಂತತಿಸಂಸ್ತುತ ಸಚ್ಚರಿತೇ||
ಶ್ರಿತಸಂಕುಲಕಲ್ಪಲತೇ ಲಲಿತೇ||
ರತಿವಲ್ಲಭಮೈರಶರೀರಯುತೇ||
ದಿತಿಚಾರಿನುತೇ ಜಯ ಶೈಲಸುತೇ|| (ತೋಟಕಂ)

ಯೋಗಿನಿ— ಪ್ರಭಾವತಿ, ಕಮಲಿನೀದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡ
ಲು ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನ ಬಳಿಯಿಂದ ಆಗಾಗಬರುತ್ತಿದ್ದ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಈಗ ಪುನಃ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾದಿರು
ವನು.

ಪ್ರಭಾವತಿ— ಆಕೆಗೆದನ್ನು ತಿಳಿಸೋಣ.

[ಬಟ್ಟೆ ದೂತಿಗೆ ಸಂಜ್ಞೆಮಾಡಲು ಅವಳು ಹೋಗುವಳು.

ಕಮಲಿನಿಯು ಸುವ
ರ್ಣಾಕ್ಷನ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗಜ್ಜನನಿ

ಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು, ತನಗೆ ಸಹಜವಾದ ಭಕ್ತಿ
ಭಾವದಿಂದ ಭಗವತೀಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು
ದು ಮೊದಲು ಇದುವರೆಗೂ ಆಕೆತು ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡೂ
ಯಾವಾಗಲೂ ಭೂತಲವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ್ದು ವೇ ಹೊರ
ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಹೋದ
ವಲ್ಲ. ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಅವು ತೇಜಃಪುಂಜವಾಗಿ ಧೀ
ರಭಾವದಿಂದ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಓಡುತ್ತಿವೆ. ಕಾರಣ
ವೇನಿರಬಹುದು? ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನನ್ನು ಮದುವೆಯಾ
ಗುವಳೋ?

ಯೋಗಿನಿ— ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದೈವವಾಗಿದ್ದ ವಸುನಾಥನ
ನ್ನು ಕೊಂದವನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು? ನಾನು
ನಂಬಲಾರೆ.

7802

ಪ್ರಭಾವತಿ— ಕೇಳು, ನೋಡೋಣ.

[ಪ್ರವೇಶ— ಕಮಲಿನಿ

ಯೋಗಿನಿ—(ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಈ ದಿನವೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಮಾಚಾರ.

ಕಮಲಿನಿ— ಏನದು?

ಯೋಗಿನಿ— ಹೇಳಲು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗಿದೆ.

ಕಮಲಿನಿ— ಸಂಕೋಚವೇಕೆ, ತಂಗಿ? ಏನಿದ್ದರೂ ಹೇಳು.

ಮುಚ್ಚುಮರೆ ಬೇಡ.

ಯೋಗಿನಿ— ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದುಂಟೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ಇದೇನೆ ಸಮಾಚಾರ! ಇದಕ್ಕೆೇತಕ್ಕೆ ಸಂಕೋ
ಚ? ನಾನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮಗಳೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳ
ಯದೆ? ಸತ್ತವರನ್ನೇ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು.

A — 336

ಯೋಗಿನಿ— ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ
ವಷ್ಟೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ತಂಗಿ, ಭಗವತಿಯ ಸಂಕಲ್ಪವು ಹೀಗೆಯೇ ಸ
ರಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾರು?

ಪ್ರಭಾವತಿ— ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನ ಕಡೆಯಿಂದೊಬ್ಬ ವಿಪ್ರನು
ಬಂದು ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರುವನು. ಅವನ
ನ್ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಹೇಳಲೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ಅಗತ್ಯವಾಗಿ

[ಪ್ರಭಾವತಿಯು ಹೋಗುವಳು]

[ಪ್ರವೇಶ— ವೇದಾಚಲಭಟ್ಟ

ವೇದಾವತಾರವೇ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ಭಟ್ಟ— ಶುಭಮಸ್ತು, ಮಂಗಳಮಸ್ತು.—ಬಂದಿರುವೆನು,
ತಾಯಿ. ಮಹಾರಾಜಾ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಾಜರು ನಿನ್ನ
ಲ್ಲಿ ಅಪಾರಪ್ರೀತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವರೆಂದು ನಿನಗೆ ಸೂಚಿಸ
ಹೇಳಿರುವರು. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಹೊಂದಬೇ
ಕೆಂದು ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂ
ರ್ಣಿಸಿದ್ದರೂ ನೀನು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಚಿ
ತಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವರು. ಹಿಂದೆ ನಾನಿದೇ
ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಡಂಬಡಿಸಲು ಬಂದು,
ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ನೀನು ಬಪ್ಪದೆ
ಹೋದೆ. ಈಗಲಾದರೂ ನೀನು ಕೃಪೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು
ಮಹಾರಾಜರು ದೀನರಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಬೇಡುತ್ತಿರು
ವರು. ವಸುನಾಥರಾಜನನ್ನು ವರು. ಮನಃಪೂರ್ವಕ

ವಾಗಿ ಹೊಡೆದವರಲ್ಲ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಅನೇಕಾವ
ರ್ತಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಯಾರೋ ಕೊರಳು ಹಿಸುಕಿದ
ರೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ, ಆತುರವಟ್ಟು ಬಂದೇಟುಹಾಕಿ
ದರೇ ವಿನಾ, ವ್ಯಕ್ತಿಜ್ಞಾನವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನ
ವರು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತಿಳಿದು ಮಾಡಿದ
ಕಾರ್ಯವಲ್ಲವಾಗಿ, ಅವರು ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಗೆ ಆಹ್ವ
ರಾಗಿರುವರು. ಎಲಾ ಸುಗುಣಸಂಪನ್ನೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ
ಅವರಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯು ಅಪಾರವಾದುದು. ಅದನ್ನು
ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಕೇಳಿ
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕಮಲಿನಿ— ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ನಂಬಿರುವೆನೆಂದು ಅವರು
ನಂಬಿಕೊಂಡಿರಲಿ.

ಭಟ್ಟ— ಅದೀಗ ಸರಿ. ವಿವಾಹವಿಷಯ— ?

ಕಮಲಿನಿ— ಅದು ಸರಿಯಾದರೆ ನಾನವರನ್ನು ವಿವಾಹಮಾ
ಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸರಿ.

ಭಟ್ಟ— ರೋಮಕರು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಉಪಕೃತಿಗೆ
ಳಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಈ ದಿನವೇ ಅವರನ್ನು ಕಲ
ಶಪುರೀಸಿಂಹಾಸನೇಶ್ವರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಈ
ಶುಭಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲ್ಯಾಣಮಹೋತ್ಸವವೂ ಬೆ
ಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಕುತೂಹಲವಟ್ಟಿರು
ವರು. ಈ ದಿವಸ ನೀನಿಬ್ಬರೂ ಭದ್ರಪೀಠವನ್ನಲಂ
ಕರಿಸಿ, ಪುರಜನರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿ
ಷಿಕ್ತರಾದರೆ, ರೋಮಕರಿಗೂ ಕಲಶಪುರೀಯರಿಗೂ

ಇರುವ ಅಂತಃಕಲಹಗಳು ಶಮನವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ
ಸುಖಶಾಂತತೆಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುವು.

ಕಮಲಿನಿ— ಈ ಹೊತ್ತೇನ? ಇಷ್ಟು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿಯೆ?—
ಆಗಲಿ. ಆಲೋಚಿಸುವೆನು. ಪಟ್ಟಾಭಿವೇಕವಾವಾಗ?

ಭಟ್ಟ— ಇನ್ನು ಬಂದೆರಡು ಗೆಳಗೆಯೊಳಗಾಗಿ. ನೀನು ಸದು
ತ್ತರವನ್ನೀಯುವುದೊಂದೇ ತಡ. ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ
ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಯಾ
ವುದಕ್ಕೂ ಏನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ— ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೆ, ತಾವು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಾ
ಸರಿ. ಆದರೆ ಸನ್ಯಾಸಿನಿಗೆ ವಿವಾಹವೆತ್ತೆಣದು? ನಾನು
ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯಲ್ಲವೆ?

ಭಟ್ಟ— ಹಾಗಂದರೇನು, ಮಗು? ನೀನಿನ್ನೂ ಪ್ರಾಯದ
ಹುಡುಗಿ. ಈ ಯೌವನವನ್ನು ಕಾಡುಪಾಲು ಮಾಡಿ
ವಿರಕ್ತೆಯಾಗುವೆನೆಂಬುದು ಬರೇ ಹುಚ್ಚುತನ. ನ
ಸುನಾಥನು ಲೋಕಾಂತರವನ್ನೈದಲು ದೈವವು ಕಾರ
ಣವೇ ವಿನಾ ಮನುಷ್ಯನು ಕಾರಣವಲ್ಲವೆಂದು ಪವೇ
ಪದೇ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಡೆದುಹೋ
ದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ದುಃಖಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಇಷ್ಟು
ದಿನವೂ ನೀನು ತಪಸ್ವಿನಿಯಾಗಿ ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳಿಂದ
ದೇವಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸಿದುದರ ಫಲವೇ ಈಗ ನಿನಗೊ
ದಗಿರುವ ಅನುಕೂಲದಾಂಪತ್ಯ. ಈಗ ನೀನು ಹಿಂದಡಿ
ಯಿಡದೆ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಸೇರುವೆಯಾದರೆ ನಿನಗೂ

ಅವರಿಗೂ ಕಲಶಪುರಿಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗು
ವುದು.

ಕಮಲಿನಿ— ಆಗಲಿ, ಬಳ್ಳೆಯದು. ಪಟ್ಟಾಭಿವೇಕವಾಗು
ವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದು ಸಲ ಬನ್ನಿರಿ.
ನನ್ನ ಅಭಿಮತವನ್ನಾಗ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಭಟ್ಟ— ಹಾಗೆಯೇಸರಿ. ತಾಯಿ, ಹೋಗಿಬರುವೆನು.

[ಹೋಗುವನು]

ಪ್ರಭಾವತಿ— (ಆತ್ಮಗತಂ) ಆಹಾ ಮಹಾಮಾಯೆ! ಇದು ನಿನ್ನ
ಕಾರ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೆ? (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಅಕ್ಕ, ವಸುನಾಥನ
ಪವಿತ್ರರಕ್ತದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿರುವ ಕೈಯನ್ನು ನೀನು
ಹಿಡಿಯುವುದು ಮಂಗಳವೆ, ವಿವೇಕವೆ, ಉಚಿತವೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ಮಂಗಳವೆ?— ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇ
ಶ್ವರನ ಹೃದಯನುಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟುಬಡ್ಡವು ಸಕಲಮಂಗಳ
ವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದ್ದೊಯ್ದಿತು.— ಇನ್ನು ವಿವೇ
ಕವೋ? ಜೀವಮಾನವು ಯಮನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅಧೀನವೋ
ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ವಿವೇಕವು ವಿಧಿಗೆ ಅಧೀನ.— ಇನ್ನೆದು
ಅನುಚಿತವೆನ್ನುವೆಯೋ? ಕಲಶಪುರಿಯರು ರೋಮ
ಕರನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಕಾರಣ ನಾನೂ
ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನೂ ಬಟ್ಟು ಸೇರಿ ರೋಮಕರ ಅಭಿಮಾನ
ಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಕಲಶಪುರಿಗೆ ಬಳ್ಳೆಯದುಮಾಡುವೆವು.
ನನ್ನ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ದೇಶಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮರೆ
ಯಬೇಡವೆ?

ಪ್ರಭಾವತಿ— ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ನಾನೊಪ್ಪಲಾರೆ. ತಾವು
ಪಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ--- ಅಷ್ಟು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆಯೆ? ಹಾಗಾದರೆ
ತಾಳ ನೋಡು.

[ತರೆಯಲ್ಲಿ "ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಕು"
ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನೆ?—ಈಗ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನ
ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಮೊನ್ನೆ ವಸುನಾಥನ
ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಂ|| ನೋಡನದು ಮಧುವಂ ಸವಿದೊಡೆ||
ಮುಣುವುದು ತಾಂ ಮಲನ ಬಿಡದೆ ಲೋಗರಮದ
ಗುಣಿಯಂ ಪೊಗಳೊಡಮಾಗಳಾ|| [ರೋಲ್||
ಗುಣಹೀನನಪೊಗಳ್ಯರೀಗ ಳವರೇಂ ಚಪಳರಾ||

[ಪ್ರವೇಶ—ವೇದಾಚಲಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಬಬ್ಬ ದೂತನು ಕಿರೀಟದೊಡನೆ]

ಭಟ್ಟ— ತಾಯಿ, ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷಮಹಾರಾಜನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ
ಕಮಹೋತ್ಸವವು ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ನಾನು ನಿ
ನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ
ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಾವರ್ತಿ ನಿನಗೆ ಬಿ
ನ್ನೆಯಿಸಹೇಳಿರುವನು. ಕಲಶಪುರೀ ಸಿಂಹಾಸನವೇಶ್ವ
ರಿಗೆ ಕಿರೋಭೂಷಣವಾದ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ಈ
ಮಣಿಮಕುಟವನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿರುವನು. ನೀನಿದರನು
ಹಿಮೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಇದರಿಂದ
ಲಂಕೃತಳಾಗಿ, ಆತನೊಡನೆ ಸಿಂಹಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿ,
ಶುಕೀಂದ್ರರು ಅಮರನಗರಿಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವಂತೆ
ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು.
ಮಹಾರಾಜನು ನಿನ್ನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನೇ ಇದಿರು

ನೋಡುತ್ತಿರುವನು.

ಕಮಲಿನಿ— ಆತನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿರಿ:—ಬಂದಾನೊಂದು
ಭೂತವು, —ಬಂದು ಪ್ರೇತವು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಡೆವಳ
ಕೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂಚಿನೋಡುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಭೂಖುಣಾ
ನುಬಂಧಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅದು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಕಮ
ಲಿನೀ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರು ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣ ಗೆಯ್ಯುವ
ರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಅದರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದುದೇ ಆದರೆ—
ಹೋ! ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ!—ಆ ಜೀವನು ಪೂರ್ವರೂಪ
ವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ನನ್ನ ಕಠಾಯು ತನ್ನದೆಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತ
ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಮಹಾ ಘೋರಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ
ನನ್ನನ್ನೂ ರಾಜನನ್ನೂ ಪೌರರನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿ
ಧೂಳೀಪಟ ಮಾಡುವನು. ಓ! ಸಿಂಹಾಸನದ ಹೆಸರ
ನ್ನು ಸಿರದಿರಿ.— ಇನ್ನು ವಿವಾಹವೋ? ಆಗಲಿ. ನಾನು
ಕಲಶಪುರಿಯ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿರಿ.
(ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗುವರು)— ಧರಿಸಿರುವೆನೆಂದೇ
ಹೇಳಿರಿ. (ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸುವಳು.) ಮಹಾರಾ
ಜ್ಞಿಯು ಕಿರೀಟಾಲಂಕೃತಳಾಗಿ ಮಹಾರಾಜನ ಆಗ
ಮನವನ್ನು ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳಿರಿ.

ಭಟ್ಟ— ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. [ಹೋಗುವನು.

[ತರೆಯಲ್ಲಿ "ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ ಮಹಾರಾಜ ಪರಾಕು"
ಕಮಲಿನಿ— ಇಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದವರು ಹೋಗಿ ಆ ವಿನೋ
ದವನ್ನು ನೋಡಿಬರಲಿ. ಪ್ರಭಾವತಿ, ಅದನ್ನು ನೋ
ಡಲು ನನಗೆ ಮನಸೊಗ್ಗದು. ನನಗಾಗಿ ನೀನು
ಹೋಗಿ ನೋಡಿಬಾ. [ಪ್ರಭಾವತಿಯು ಹೋಗುವಳು.

[ತೆರೆಯೊಳಗೆ " ಸಂವರ್ಣಾಕ್ಷ ಮಹಾರಾಜ ವಿಷಯೀಭವ.
[ಪ್ರಭಾವತಿಯಂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ

ಪ್ರಭಾವತಿ—ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣವಾಯಿತು. ಅವನ ದರ್ಪ
ವೇನು, ಅವನ ಅಟ್ಟಹಾಸವೇನು, ಅವನ ಅಹಂಭಾವ
ವೇನು,—ಎಲ್ಲಾ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಲಿವೆ. ಅವನಾ
ಟವೆಲ್ಲಾ ಅಣಗಿಹೋಗ! ಎಷ್ಟು ನೀಚತನ ! ವಸುನಾ
ಥನನ್ನು ನೋಡಿ ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ರಾಮನನ್ನು
ನೋಡಿ ರಾವಣನನ್ನು ಕಂಡಹಾಗಿದೆ.

ಕಮಲಿನಿ—ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವೆ ? ಈತನು ವಸುನಾಥ
ನಿಗಿಂತಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಯಾಗಿರುವನಲ್ಲ !

ಪ್ರಭಾವತಿ—(ಆತ್ಮಗತಂ) ಏನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ? ಇ
ದೇನು ಚಿತ್ತಭ್ರಮೆಯೋ, ಅಪಹಾಸ್ಯವೋ ಅಥವಾ ಬು
ದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ನಿಶ್ಚಯವೇನೋ ? ಇದು ದೃಢ
ನಿಶ್ಚಯವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಇವಳಿಗಿಂತಲೂ ದೂಷ್ಯರಾ
ರುಂಟು? [ವಾಡ್ಯಧ್ವನಿ

ಕಮಲಿನಿ—ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಸಂಭ್ರಮವು ಮುಗಿಯಿತೆ ?

ಪ್ರಭಾವತಿ—ಮುಗಿದಂತಿದೆ.

ಕಮಲಿನಿ—ಎಲ್ಲರೂ ವಿಳರಿ; ಬೇಗನೆ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರಿ; ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬದಗಿ
ಸಿರಿ; ದೇವಿಯಬಳಿ ಧೂಪದೀಪಗಳನ್ನು ಸರಿನೋ
ಡಿರಿ; ಭಗವತೀ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಗಂಭೀರನುಗಳದಿಂದ
ತುಂಬಿರಿ; ಉತ್ತಮವಾದ ಪುಷ್ಪತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು
ತರಿಸಿರಿ; ರಾಜಯೋಗ್ಯವಾದ ಪೀಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ

ಸಿರಿ; ಮಹಾರಾಜರು ನಡೆದುಬರಲು ದುಕ್ಕೂಲಗ
ಳನ್ನು ಹಾಸಿರಿ; ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ವಾದ್ಯವಿ
ಶೇಷಗಳನ್ನು ಭೋರ್ದರೆಯಿಸಿರಿ. [ಓಲಗ

ಪ್ರಭಾವತಿ,
ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ವಿವಾಹವಾದುದು ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ
ದಲ್ಲಿಯೇ? —ಅಹುದು,—ಆಗ ನೀನೂಬಂದಿದ್ದೆ.—
ಆಗ ನಾನು ಬಾಲೆಗೆ ಸಹಜವಾದ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೋ
ಪತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೋ, ಅಥವಾ ದೇಹ
ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದಲೋ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಗಾರೀ
ಕಲಶದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಚಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಕಲಶವು
ಉರುಳಿ, ಕಲಶೋದಕವು ಕುಂಕುನದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಬಿ
ದ್ದು ರಕ್ತರೂಪದಿಂದ ಹನಿಯಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲರೂ
ಆ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ
ಹಾಹಾ! ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪ್ರಭಾವತಿ—ಅಹುದಹುದು. ಆಗ ನಿಮ್ಮವರು ಪಟ್ಟ ಭಯ
ವು ನನಗಿನ್ನೂ ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಪುರೋಹಿತನುಮಾತ್ರ ಅ
ದು ಅವಶಕುನವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು.

ಕಮಲಿನಿ—ಆದರೆ ನನ್ನ ದ್ವಿತೀಯವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಭಯ
ವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೈನೋಡು, ಎಷ್ಟು ದೃಢ
ವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಭಾವತಿ—ಅಹುದು. ಖಡ್ಗಪ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗಿದೆ.

ಕಮಲಿನಿ—ಸುಮ್ಮನಿರು. ಅಂತಹ ಮಾತನಾಡಬೇಡ. ಇಂತ
ಹ ಪುಣ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕ್ರೂರವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ

ತರಬಾರದು. ಸಾಧುತೀಲವೂ ಮೃದುವಚನವೂ ಇ
ಲ್ಲಿಗೆ ತಕ್ಕುವು.

[ಯೋಗಿನಿಯರೂ ಸುವಾಸಿನಿಯರೂ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯ
ಗಳೊಡನೆ ಬರುವರು. ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ, ಅಮೃತ
ಸೇನ, ಪರ್ವತ, ವೇದಾಚಲ ಭಟ್ಟ, ಪರಿವಾರ ಪೌರ
ಸಮೂಹಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.]

ಕಮಲಿನಿ—(ಎದ್ದುನಿಂತು) ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ಕಂ|| ಇಂದೆನ್ನಯ ಭಾಗ್ಯೋದಯ
ಮಿಂದೆನ್ನಯ ಸುಕೃತತರುವೋಳಾದುದು ಸುಫಲಂ
ಸುಂದರಿಯೊಲವಂವೊಂದುತ

ಲಿಂದಾಂ ಸಂತ್ಯವ್ತನಾದೆ ನಿಂದಾಂ ಧನ್ಯಂ ||

ಇಂದು ನನ್ನಿಷ್ಟಾರ್ಥವು ಲಭಿಸಿತು. ನನ್ನ ಅಲೆದಾ
ಟವು ಇಂದಿಗೆ ಪೂರಯಿಸಿತು. ದೂರದೇಶದಿಂದ ತನ್ನೊ
ರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದವನು ಮನೆಸೇರಿದಬಳಿಕ ತಾನು ನಡೆದ
ದಾರಿಯೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿ, ಮಾರ್ಗಾಯಾ
ಸವು ಮರೆತು ಹೋಗಿ, ದಾರಾಪುತ್ರರ ಪ್ರೇಮಭರದಲ್ಲಿ
ಅವನು ಸುಖಿಸುವಂತೆ, ನಾನಿಷ್ಟಾದಿನವೂ ಪಟ್ಟವಾಡೆಲ್ಲ
ವೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿದು, ಇನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆಪಾ
ತ್ರನಾಗಿ ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನ
ನ್ನ ನಿಜವಾದ ಜೀವಮಾನವು ಈಹೊತ್ತೇ ಪ್ರಾರಂಭಿ
ಸುವುದು. ಪರ್ವತನೆ—ಈ ಸಂತೋಷಸಮಯದಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ನಾಗರಿಕರನ್ನ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲು ಬೇಕಾದ
ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸು. ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯ

ಗಳೊಡನೆ ಸಮಾರಾಧನೆಗಳನ್ನೂ ನೃತ್ಯಗೀತ ವಾದ್ಯ
ವೈಭವಗಳೊಡನೆ ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಯಿಸು.
ದೇವಿ, ನಾನು ರಾಜನೆಂಬ ಗರ್ವದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವವ
ನಲ್ಲ. ರಾಜನಾದೆನೆಂಬಮಾತ್ರದಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋ
ಷವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ
ನನ್ನ ಸಂತೋಷ.

ಕಮಲಿನಿ—ಇರಬಹುದು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ನಮ್ಮ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನೂ ರೋಮಕಸೃನ್ಯಾಧಿಪ
ತಿಯೂ ಆದ ಅನಂತಸೇನನು ನಮ್ಮ ವಾಣಿಗ್ರಹಣಸಂ
ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ದಯಮಾಡಿರುವನು.

ಕಮಲಿನಿ—ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಸಂತೋಷವೇ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ನೆರೆದಿರು
ವರು. ಪುರೋಹಿತರೆ, ಮುಹೂರ್ತವು ಸಮಾಪಿಸುತ್ತಿ
ದೆಯಲ್ಲವೆ?

ಭಟ್ಟ—ಇನ್ನೇನು ಸಮಾಪಿಸಿದಹಾಗೆಯೇ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಹವನಹೋಮಾ
ದಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಏಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿಲ್ಲ?

ಭಟ್ಟ—ತಮ್ಮ ಅನುಜ್ಞೆಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದೆನು. ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧ
ವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವೆನು. ಮೊದಲು ಇಷ್ಟ
ದೇವತಾಕುಲದೇವತಾಪೂಜೆಯು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಮಲಿನಿ—ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನು. ಜಗದಂ
ಬಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೇವತೆ, ನಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆ,

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗ್ಯದೇವತೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ
ಆಕೆಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ
ಮಾಡಲಾಗದು. ಆದಕಾರಣ ಸರ್ವಮಂಗಳೆಯನ್ನೀಗ
ಧ್ಯಾನಿಸೋಣ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಮಹಾರಾಣಿ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಾ
ಗಿದೆ. ಅಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ
ಸಾಧಿಸಲಾಗದು. ನಾನು ಮೊದಲು ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾ
ರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಮಾತೆಯುದರದಿ ಗರ್ಭಮಂ ಸೃಜಿಸಿ ಬಳಕದಕೆ |
ಚೈತನ್ಯಮಂ ಕೊಟ್ಟು, ಸಾಂಗನಂ ಗೆಯ್ದವನ |
ಭೂತಲಕೆ ಕಳುಹಿ ಕಾವವಳಲ್ತೆ ನೀಂ, ತಾಯೆ,
ವಿಶ್ವಮಯೆ, ಮಾಯೆ, ಸದಯೇ ||

ಭೂತಕೋಟಿಗೆ ಜೀವಕಳೆಯ ನೀಡುತಲಿ ಸಂ |
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ಜಗಕೆ ಸಂತಸವ ನೀವ ವಿ |
ಖ್ಯಾತೆ ನೀನೊಲ್ಲೆಗಳೆನೆಗೆ ನೀಡುವುದತುಲ
ವೈವಾಹಿಕ ಶ್ರೇಯಮಂ || (ವಾರ್ಧಕವಟ್ಟಡಿ)

ಹೇ ಲೋಕಮಾತೆ, ಅಂಬಾ, ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರಿ, ವರದೆ,
ಶಿವೆ, ಶರಣ್ಯೆ, ಶುಭವನ್ನು ಕೊಡು.

ಕಮಲಿನಿ—ಚಂಡಕೋಪದಿ ಭೀಕರಾಕೃತಿಗಳಂದೆ ಬ್ರ- |
ಹ್ಯಾಂಡಭಾಂಡಗಳ ಚಂಡಾಡಿ ನಾಶಂಗೆಯ್ದು |
ರುಂಡಮಾಲೆಯ ಧರಿಪೆ ಶಕ್ತಿ ನೀಂ, ನೀನಿವೆ
ಘುಡಿಘುಡಿಸಿ ಸಿಡಿಲಿನೊಳು ಮೋಣ ||

ಚಂಡಮಾರುತನೊಳುಂ ವೈದ್ಯುತಾನಲನೊಳುಂ
ದಂಡಧರನುಗ್ರದಂಡದೊಳುಂ, ಮಹಾಮಾಯೆ |

ಚಂಡಿ, ಚಾಮುಂಡಿ, ನೀಂ ಮಾಳ್ವದೆನ್ನೀ ವಿವಾಹ
ದೊಳಪ್ಪಸಂಸಿದ್ಧಿಯಂ ||

ಹೇ ಮಹಿಷಮರ್ದಿನಿ, ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿ, ಕಾಳ,
ಕರಾಳ, ಚಂಡಿಕೆ, ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಣೆ ಶಿಷ್ಪರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು
ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿವೃಣೆಯಲ್ಲವೆ. ಹೇಭಕ್ತ
ಚಿಂತಾಮಣೇ, ನನ್ನ ಮನಸಾಭೀಷ್ವವನ್ನು ಕೊಡು.
[ಸಿಡಿಲು; ಎಲ್ಲರೂ ಭೀತರಾಗುವರು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಸಿಡಿಲು ಎಷ್ಟು ಭಯಾನ ಕವಾಗಿದೆ ! ಎರಡು
ಗಳಿಗೆಗಳ ಮುಂಚೆ ಆಕಾಶವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದ್ದಿತು.
ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೆಯೋ ಅಂಗೈಯೆಗಳ ಮೋಡವಿದ್ದಹಾಗಿ
ತ್ತು. ಮಹಾರಾಣಿಯು ಹೆದರಿದಳೆ?

ಕಮಲಿನಿ—ನಾನು ಹೆದರುವಳಲ್ಲ. ವಿವಾಹಾವೇಷ್ಠೆಯು ತಮ
ಗಿನ್ನೂ ಇದೆಯೋ ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಅದೇನು ಹಾಗೆ ಕೇಳುವಿ ? ಖಂಡಿತವಾಗಿ
ಯೂ ಇದೆ. ನೀನದೇಕೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಚರಮವಾಕ್ಯ
ಗಳಿಂದಲೇ ಸುತ್ತಿಸಿದೆ.

ಕಮಲಿನಿ—ಅವು ಚರಮವಾಕ್ಯಗಳು ಹೇಗಾದವು ? ಅವು
ಗಳ ಪರಮಾರ್ಥವು ಗೊಠವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಮರಣಾವಧಿ
ತನ್ಮುಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಅದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ—(ಅನಂತನೇನನನ್ನು ಕೂತು) ರೋಮಕರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ

ಗಳಾಗಿ ತಾವು ದಯಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಸನ್ಮಾನಿ
ತರಾದೆವು. ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧ ಸಹಸ್ರಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ
ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ರೋಮಕರಾಜಸಭೆಯು ಮನ್ನಿ
ಸುವುದು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಪುರೋಹಿತರೆ, ಲಗ್ನವು ಸಮಾಪಿಸಿದೆಯೇ ?

ಭಟ್ಟ—ಅಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ. ಕಾಲವಿಳಂಬ ಮಾಡ
ಕೂಡದು.

ಕಮಲಿನಿ—(ಎದ್ದುಹೋಗಿ ಬಂದು ಬಟ್ಟೆಲನ್ನು ತಂದು ಅನಂತಸೇನನಿಗೆ
ಕೊಟ್ಟು) ಇದರ ಮಾಟವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಅನಂತಸೇನ—ಬಹುಮುದ್ದಾಗಿದೆ. ಭಗವತಿಯ ಆವತಾರ
ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇದರಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಕಮಲಿನಿ—ಇದು ಬಹು ಪುರಾತನವಾದುದು. ಎಷ್ಟು ಶತಮಾ
ನಗಳಿಂದ ಇದು ದೇವತಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾ
ಗುತ್ತಿದೆಯೋ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು.

[ಆ ಬಟ್ಟೆಲನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕನಕಾಲುಕ
ಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು

ಇದನ್ನು ನೋಡೋ
ಣವಾಗಲಿ. ಇದು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ಅಂಬಿಕಾ
ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುದು. ಅವರ ಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ
ಭಗವತಿಯು ಸುಪ್ರೀತಳಾಗದಿರಳು. ಈಗಲೀ ದಿವ್ಯ
ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ನಾವು ದೇವತಾಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ
ಆಕೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗುವಳು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಬಹುದು.

ಕಮಲಿನಿ—ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ವಧೂವರರು ವಿವಾಹಿತರಾಗುವುದಕ್ಕೆ
ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಬಂದೇಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಭಗವದ
ರ್ಪಿತವಾದ ಮಧುರಾಹಾರವನ್ನು ಭುಜಿಸುವದು ನಮ್ಮ
ಕುಲಸಂಪ್ರದಾಯ. (ಪ್ರಭಾವತಿಯು ಕಡೆ ನೋಡಿ)
ಪ್ರಭಾ,—ನಾನಾಗಲೇ ದೇವಿಯನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯ
ಮಾಡಿಟ್ಟ ಪಾಯಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಾ.

[ಪ್ರಭಾವತಿಯು ತಂದಿರುವಳು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—(ಅನಂತಸೇನನನ್ನು ಕುರಿತು) ಮಿತ್ರವರ್ಯ
ನೆ, ಭಗವತೀ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೀನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಕೂ
ಡದೇತಕ್ಕೇ?

ಅನಂತಸೇನ—ನಾನೇಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ? ವಿವಾಹವು ನನಗಲ್ಲ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಹಾಗಲ್ಲ, ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ರೋ
ಮಕರ ಅಭಿಮಾನವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗುವುದು.

ಅನಂತಸೇನ—ಈಗ ದೇವೀಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ವಧೂವರರು ಮಾತ್ರ
ವೇ ಬಾಧ್ಯರು.

ಕಮಲಿನಿ—ಅದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾತು. ಈ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ನಾನೂ
ಮಹಾರಾಜರೂ ಮಾತ್ರವೇ ಬಾಧ್ಯರು. (ಕನಕಾಲು
ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಯಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು) ಮಹಾರಾಜರು ಭಗ
ವತೀಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿ
ಗೆ ಅನಂದವನ್ನೀಯಬೇಕು. ನಮ್ಮ ವಿವಾಹವು ಇದ
ರಿಂದ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವುದು.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—(ಕುಡಿದು) ರಾಣಿ, ಬಟ್ಟೆಲು ಬರಿದಾಯಿತು.

ಕಮಲಿನಿ—(ಬಟ್ಟೆಲನ್ನು ತುಂಬಿ) ನಾನೂ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತೆ

ಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಮಹೇಶ್ವರಿ, ಅನುಜ್ಞೆ ಕೊಡುವ
ವಳಾಗು. (ಕುಡಿದು) ಭಗವತಿಯು ಪ್ರಸನ್ನಳಾದಳು.
ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿ, ಆರುಮಾಸಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನೊಂದುದಿನ
ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮಪತಿಯ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಾರ್ಥ
ವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ದೇವತಾಲ
ಯದ ಬಳಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ತಾವೆಲ್ಲಿದ್ದಿರಿ?

ಅನಂತನೇನ— ಆಸವಾಚಾರವನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಅಹುದು, ಆಗ ನಾನೂ ಹುಡುಕಿದೆ; ಆದರೆ ನಿ
ಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈಗಲಾಪ್ರಸ್ತಾವನೇತಕ್ಕೇ? ಮುಂದಿನ ಶುಭ
ಕಾರ್ಯಗಳು ಜರುಗಲಿ. ಪುರೋಹಿತರಲ್ಲಿ?

ಭಟ್ಟ—ಇಲ್ಲಿರುವೆನು. ಏನಪ್ಪಣೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ—ಹವನ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಮಾಡಿ
ಸಿರಿ.

ಕಮಲಿನಿ— (ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದು) ಅದು ಯಾರು “ ಕಮಲಿನಿ ”
ಯೆಂದವರು?

ಅನಂತನೇನ—ನಾನಲ್ಲ.

ಪ್ರಭಾವತಿ—ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ.

ಕಮಲಿನಿ—ಯಾರೋ ಕೂಗಿದಹಾಗಾಯಿತು. ರೋಮಕವ್ರೋ
ಹಾದ್ಯಕ್ಷರೆ, ವಸುನಾಥನು ರೋಮಕರಿಗೆ ದ್ರೋಹ
ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ತಾ
ವಾತನನ್ನು ಕ್ರೂರಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು
ರಿವಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಾ?

ಅನಂತನೇನ— ಹಾಗೆಂದರೇನು? ಅಂತಹ ಕಟುಕತನವು ನ
ನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆತನೊಂದುವೇಳೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ
ಮಾಡಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಅವಿವೇಕವೆಂದೂ ನಿರರ್ಥಕ
ವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕುತ್ಪಿದ್ಧೆನು. ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ
ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಬೇಕೆಂದು ರೋಮಕರ ಹಣೆಯ
ಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಆತನು ತಪ್ಪು
ದಾರಿಬಿಡದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ಆತನನ್ನು ಬಂದಿಯಾಗಿಮಾಡಿ
ರೋಮಕಪುರಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಅವೆಷ್ಟೇ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಇದೆಲ್ಲಿಯ ವ್ಯರ್ಥಾಲಾಸ? ಕಾಲವಿಳಂಬವೇ
ಕೆ? ಮುಂದಿನ ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯಲಿ. ಪುರೋಹಿತ
ರೆ, ತ್ವರಮಾಡಿರಿ.

ಕಮಲಿನಿ— ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿದೆ.

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ಅದುಹೇಗೆ?

ಕಮಲಿನಿ— ವಿವಾಹದ ಮುಖ್ಯ ತತ್ವವು ದಂಪತಿಗಳ
ಅನ್ಯೋನ್ಯಪ್ರೀತಿಭಾವ. ಈಗ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿರಸವು
ತಮ್ಮ ರಕ್ತದೊಡನೆ ರಕ್ತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ— ನನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯಾದರೋ, ನಿ
ನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮೊತ್ತವೊಡಲು ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಹು
ಟ್ಟು ಆಗಿನಿಂದಲೂ ರಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಆ
ದರೆ ಶಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇಕೆ ಬಿಡಬೇಕು? ಕ
ಲಶಪುರಿ ಮಹಾರಾಜನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಾಂ
ಗವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕರ್ಮವೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ
ನಡೆದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ. (ಬೆಚ್ಚಿ

ಬಿಟ್ಟು) ಅಹಹಾ ! ಇದೇನಿಲ್ಲಿ ನೋವು?— ಏನಿದು, ಬ
 ಉಬಾಧೆಯಾಗಿದೆ? ಹೋದವರುಷ— ಅಹುಡು— ಹೋ
 ದವರುಷ ರೋಮಕವುರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬಂದುಸಲ ಹೀಗಾ
 ಗಿತ್ತು. ಅಹುಡುಹುಡು. ಸಖನೆ, ಅನಂತಸೇನ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿ
 ಡಿ— ಬಂದು ನಿಮಿಷದೊಳಗಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುವುದು—
 ಇದೆಂತಹ ಹುಚ್ಚುತನ!— ಈಗ ಅನಂದದಿಂದ ನನ್ನ
 ತಲೆತಿರುಗಿಹೋಗುತ್ತಲಿತ್ತು.--- ಎಂತಹ ದುರ್ದಿನ!— ಪ
 ಟ್ಪಾಭಿವೇಕ, ವಟ್ಟಮಹಿಷಿ— ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇಸಲ!—
 ಅಯ್ಯೋ! ದೇವರ!

ಕಮಲಿನಿ--- ಏನಿದು, ಇಷ್ಟೊಂದು ಗಾಬರಿವಡಿಸುತ್ತೀರಿ?
 ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ-- ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ನನಗೆ ವಿಷಪ್ರಯೋಗವಾದಂ
 ತಿದೆ.— ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ. ದೇವತಾಲಯದ ಕ
 ದಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರಿ; ಓಡಿಹೋದಾಳು,--- ಎಲ್ಲಿಯಾದ
 ರೂಬಿಟ್ಟೀರಿ?

ಕಮಲಿನಿ— ಏನು, ಹೀಗೆಹೇಳುತ್ತೀರಿ? ತಾವು ಕುಡಿದುದನ್ನೇ
 ನಾನೂ ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲವೆ?

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ-- ದೇವರಾಣೆ,--- ಈಶ್ವರಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪ್ರಮಾ
 ಣಮಾಡುತ್ತೇನೆ,--- ಅವಳೂ ಕುಡಿದಳು--- ಮ
 ದುವಣಿಗಿತ್ತಿಯೂ ಕುಡಿದಳು. ಅಯ್ಯೋ! ಇದೆಂತಹ
 ಘೋರಯಾತನೆ. ಅವಳಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ
 ಇಟ್ಟಿದ್ದೆನಲ್ಲ!

ಕಮಲಿನಿ— ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ನಾನೂ ಪ್ರಾಣವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರು
 ವೆನಲ್ಲ!

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ-- ಉನ್ಮಾದಿನಿ, ಕೊಲೆಪಾತಕಿ, ರಾಕ್ಷಸಿ!,— ನ
 ನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿರಿ. ಎದ್ದುನಡೆದರೆ ವಿ
 ಪವು ಕೆಳಕ್ಕೆಳೆಯುವುದೆಂದು ಹೇಳಿಕೆಯುಂಟು.
 (ಅನಂತಸೇನನೂ ಪರ್ವತನೂ ಹಿಡಿದೆತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುಪರು.)

ಅಯ್ಯೋ!

ಕಾಲುಗಳು ಕಬ್ಬಿಣವಾಗಿವೆ. ನನ್ನ ಅವತಾರ
 ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿರಿ. ನಾನೇ
 ನೋ ಬುದ್ಧಿವಂತನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಈಗ
 ನನಗೆ ಹೆಂಗಸಿನಿಂದ ಮೋಸಹೋಗುವ ಗತಿ ಬಂದಿತು.
 ಅಪದ್ಭಂದೋ, ಅನಂತಸೇನ, ನಾನು ರೋಮಕರಲ್ಲಿ
 ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದಿದ್ದೆನೆಂದು ಹೇಳು. ಅವಳಗೂ ಹಾಗೆ
 ಯೇ--- ಹಾಗೆಯೇ,--- [ಸತ್ತವನಂತ ಬೀಳುವನು.

ಕಮಲಿನಿ— ಬಂದುಗಳಿಗೆಯ ರಾಜ್ಯಪದವಿ ಇಷ್ಟೇ!
 ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷ-- (ಏಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ) ರಾಜ್ಯವೆಂದವರಾರು?
 ನೀನೇ?— ರಾಜ್ಯವು ಅದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ನನ್ನದೂ
 ಅಲ್ಲ; ನಿನ್ನದೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನೂ ನೀನೂ ಅದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ
 ಅಧೀನರು. ನೀನೂ ನನ್ನ ಗತಿಗೇ ಬರುವೆ. ಅನಂತ---

[ಸಾಯುವನು

ಕಮಲಿನಿ--- ನಿನ್ನ ಗತಿಯೇ? ದುಷ್ಪಜಂತುವೆ! ನಿನ್ನದಾರಿ ಹಿ
 ಡಿದು ನೀನು ನಡೆ. ಮಹಾರಾಜನಾದಿ ನರಕಗಳನ್ನು
 ಬೇಗನೇರು. ಅನಂತಸೇನನನ್ನು ಏಕೆಕೊಗುವೆ? ಆತನ
 ಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದಾನು? ಆತನು ರೋಮಕನಾದರೂ ಪರ
 ಮ ಮಾನ್ಯನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯಿಲ್ಲ.

[ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಳು.

ಯಾರು "ಕಮಲಿನಿ"

ಯೆಂದು ಕೂಗಿದವರು? ಎಲಾ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರೆ, ನನ್ನ
ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಿರೀಟವಿದೆಯೆ? ಇರಲಿ--- ನಾನು ಕಿರೀ
ಟವೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ದೈವವನ್ನು ಸೇರುವೆನು. ಹೊ
ರಟೆ,--- ಪತಿಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ, ಪ್ರಾಣಾಧಿಕ, ವಸು
ನಾಥ! ಅದೇಕೆ ನನ್ನನ್ನಿ ದಿರುಗೊಳ್ಳಲು ಇನ್ನೂ ಬರ
ಲಿಲ್ಲ? ಬಹುಶಃ ನನ್ನ ಕಿರೀಟವು ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಲ್ಲ
ದೆ ಇರಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆಯಲಿ? ಕತ್ತಿಯಿ
ಲ್ಲವಲ್ಲ! (ಪ್ರಭಾವತಿಯು ತೆಗೆಯುವಳು) ಯಾರು ತೆ
ಗೆದವರು?— ಸೌಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳು.— ನಾನೀಗೇ ಪತಿ
ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆನು. ವಸುನಾಥನು "ಕಮ
ಲಿನಿ" "ಕಮಲಿನಿ" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುವನು. ಆ
ಯುಗಪುತ್ರ--- ವಸುನಾಥ— (ಸಾಯುವಳು.

ಉತ್ತರರಂಗ.

ಸೂತ್ರಧಾರನು—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಶ್ರೀಯುತರೆ, ಸಕಲಶುಭಲಕ್ಷಣಾನ್ವಿತರೆ,
ಧೀಯುತರೆ, ಧೀರಗುಣರತ್ನ ಭೂಷಿತರೆ,
ನೀತಿವಂತರೆ, ನಿಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದರೆ,
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾಲಿಪುದು, ವರಸಭಾಸದರೆ.
ಶ್ರೀಮತಿಯ, ಕಲ್ಯಾಣಗುಣವಾರಿನಿಧಿಯ,
ಭಾಮತಿಯ, ಭಾರತೇಯರಪುಣ್ಯನಿಧಿಯ,
ಸಿರಿದೇವಿಯಂತಿರ್ದ ವರಮಕಾರುಣಿಯ,
ವರಮಹಾರಾಣಿ "ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ" ತಾಯಿ
ಸಭೆಯೊಳಾರಾಜಿಸಿದ ಸತ್ತೀರ್ತಿಧಾಮಂ,
ಶುಭಗುಣಸ್ತೋಮನಾ ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮಂ,
ಸನ್ನುತೋತ್ತಮಕಾವ್ಯನಿರ್ಮಾಣನಿಪುಣಂ,
"ಟೆನ್ನಿಸ್ಕೆ" ನಾಮಕಂ ಪೇಳ್ವನಾಜಾಣಂ
ಸುಮನೋಹರಂಗಳಂ, ಸಾರವಚನಗಳಂ,
ಕಮಲಿನೀಚರಿತಮಂ, ತೋರಿ ನೀತಿಗಳಂ.
ಪೇಳ್ವನಾನೀತಿಗಳ, ಸಂತಸಂಮಿಳರೆ,
ಕೇಳುವೈ ಸಜ್ಜನರೆ, ಸದ್ವರ್ತವಿದರೆ.

ದಮಯಂತಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಜಾನಕಿಯರಂತೆ
ಕಮಲಿನಿಯು ಮಿನಿಯನೆಂ ಪ್ರೀತಿಸಿದಳಲ್ಲೆ;

ಪತಿಭಕ್ತಿ ಸತಿಯರಿಂಗಖಿಲ ಸದ್ಧರ್ಮಂ;
 ಪತಿಸೇವೆ ಸತಿಯರಿಂಗಖಿಲ ಸತ್ಕರ್ಮಂ.
 ಧನ ಕನಕ ವಸ್ತ್ರಂಗಳದೊಡದರಿಂದೇಂ?
 ಅನುಪಮಚಮತ್ಕೃತಿಸುರೂಪಂಗಳಂದೇಂ?
 ಹಿತಚಿಂತೆಯುಂಗೆಯ್ಯ ಬಂಧುಜನರಿಂದೇಂ?
 ಪತಿಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೊಡೆ ಸತಿಗೆ ಗತಿಯುಂಟೇಂ?
 ಬಡತನದೊಳದೊಡಂ, ಬಂಧುವಿಲ್ಲದೊಡಂ,
 ಕಡುಕಷ್ಟಪಟ್ಟೊಡಂ, ಕಲೆಯಕಲಿಯದೊಡಂ,
 ಪತಿಯ ಪೂಜಿಸ ಸಾಧ್ವಿಗುಭಯಲೋಕಗಳೊಳ
 ಹಿತಮೆ ಲಭಿಸುಗುಮುಂಟೆ ಸಂದೇಹಮಿಪರೊಳ?
 ಕಮಲಿನಿಯುಭಾರತಾಪನಿಯಸುತೆಯಲ್ಲಂ;
 ರಮಣೀಯಕಲಶಪುರಿ ಯೀನಾಡೊಳಲ್ಲಂ;
 ಆಪುರಿಯದೆತ್ತಲೋ ಪಶ್ಚಿಮದೊಳಹುದು;
 ಆಪುಣ್ಯವತಿಗೆ ಜಸಮೆಲ್ಲೆ ಡೆಯೊಳಹುದು.
 ಕಮಲಮೆಲ್ಲಿದೊಡಂ ಸಂಗೃಹ್ಯಮಲ್ಲೆ;
 ವಿಮಲಗುಣಮೆಲ್ಲಿದೊಡಂ ಪೂಜ್ಯಮಲ್ಲೆ.
 ಪರಪುರುಷನಂ ಸಹೋದರನೆಂದುತಿಳಿದು,
 ತರುಣಿಯರೆ, ಪತಿಯ ಪರವೈವವೆಂದರಿದು,
 ಸುಗುಣಸಂಪನ್ನೆಯರೆ, ಬಗೆದು, ಜಿನ್ನೆಯರೆ,
 ಸುಗತಿಯೊಂದಿರಿ, ವಧೂಕುಲದರನ್ನೆಯರೆ.
 ಸುದತಿಯರೆ, ಕಮಲಿನಿಯ ಪೆಸರಮರೆಯೆಂದಿರಿ;
 ಹದಿಬತಿಯ ಧರ್ಮಮಂ ಬಿಡದೆ ನಡೆಯುತಿರಿ.

ತರುಣರೇ, ಸಜ್ಜನರೇ, ಸನ್ಮಾರ್ಗರತರೇ,
 ಪುರುಷವರ್ಯರೆ, ಪಾಪಭೀತರೇ, ಪ್ರಿಯರ,
 ಆಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನೊಲು ನಡೆಯದಿರಿರೆಂದುಂ;
 ಲೇಸಿಲ್ಲಕಾಮುಕರ್ಗತ್ತಲುಮದೆಂದುಂ.
 ಲೋಕಾಭಿರಾಮನಂ ರಾಮನಂ ಸ್ಮರಿಸಿ,
 ವಿಕಪತ್ತೀವ್ರತವ ಮನದಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸಿ,
 ಧರ್ಮಸುತ ನಳ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರರೊಲು ಸತತಂ
 ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನೊಲ್ಲು ಬಾಳ್ದುದುಭಯಹಿತಂ.
 ಅರಿವಿಷಯಗಣವ ಗೆಲುವವನೆ ಧರ್ಮಾತ್ಮಂ;
 ವರದಾರಸೋದರನೆ ಪರಮಪುಣ್ಯಾತ್ಮಂ.
 ಈಪರಿಯ ಸಿದ್ಧರ್ಮಗಳ ಸಲಹುವಾತಂ,
 ಶ್ರೀಪರ್ವತಾತ್ಮಜಿಯ ಸಲೆ ಸೇವಿವಾತಂ,
 ಆಕೃಪಾನೀರಾಕರಂ, ರಾಜರಾಜಂ,
 ಶ್ರೀ“ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ”ನಿಂದ್ರಸಮತೇಜಂ
 ಪ್ರಜಿಯ ಪಾಲಿಸುತಿರ್ಕೈ ಸುಖದಿ ಚಿರಕಾಲಂ,
 ಸುಜನನೊಲ್ಲರೆ, ದೂರಮಿರೆ ದುಷ್ಟಜಾಲಂ.
 ಶ್ರೀಮಂತನಾ “ಜಾ ಜ್ಞಾ” ಮಹಾಚಕ್ರವರ್ತಿ,
 ವಿಮಲಮಂಗಳಮೂರ್ತಿ, ವರಗುಣಸ್ಥೂರ್ತಿ,
 ಪರಿಷ್ಕೃತಾರ್ಥಿಜನಾರ್ತಿ, ಸತ್ಯಾನುವರ್ತಿ,
 ವೈರಿಗರ್ವನಿವರ್ತಿ, ವಿಸ್ತರಿತಕೀರ್ತಿ,

ಪ್ರೇಮದಿಂ ಪ್ರಜೆಯ ಸಂರಕ್ಷಿಕ್ಕೆ ನಿರುತಂ.
 ಕ್ಷೇಮದಿಂ ಜನಮಿಕ್ಕೆ ಸದ್ಧರ್ಮನಿರತಂ.
 ದಿವಿಜಪಂ ಮಳೆಗರೆಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ;
 ಶಿವನುಕ್ಕೆ, ಶುಭನುಕ್ಕೆ, ಕಲ್ಯಾಣನುಕ್ಕೆ. (ಚೌಪದಿ)

ಮಂಗಳಮಂತ್ರಂ.

ಸುಮತಿಗ್ರಂಥನಾಲೆ, ಸಂಖ್ಯೆ ೦.
 ರ ೦ ಗೌ ಚೌ ಲು ಣ .

ಮೈಸೂರಿನ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಜ್ಯತಂತ್ರನಿಪುಣರ ಜೀವ
 ನ ಚರಿತ್ರೆ. ಯಂ. ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯನವರಿಂದಲೂ, ರಾಯ್ ಬಹ
 ದ್ದೂರ್ ಅಂಬಿಲ್ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರಿಂದಲೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪೀಠಿಕೆ
 ಗಳೊಡನೆ, ಸುಂದರವಾದ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಸಹಿತ. ಪುಟ ೧೦೦.

	ವೆಲೆ: ಉತ್ತಮಪ್ರತಿ	ಸಾಮಾನ್ಯಪ್ರತಿ
ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ	೦-೬-೦	೦-೪-೦
ಇತರರಿಗೆ	೦-೪-೦	೦-೬-೦

ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು.

T. Ananda Rao, Esq., B.A., C. I. E., Dewan of Mysore, who has patronised the publication by purchasing a number of copies, says of it:—

"Your *very interesting* little book on the life of the late Dewan Rangacharlu, one of the great men of India ever to be remembered and revered."

ಮೈಸೂರು ದಿವಾನ್ ಮುರಾರಿ ಪಿ. ಅನಂದರಾವ್ ಬಿ. ಎ.,
 ಸಿ.ಎ. ಇ. ಯವರು ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಮಹದಾಶ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು
 ಹೀಗೆಂದಿರುವರು:

"ಇಂಡಿಯಾದೇಶದ ಮಹಾನುಭಾವರಲ್ಲೊಬ್ಬರೂ, ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರೂ, ಬೆರಗಾರವನೀಯರೂ ಆದ ಗತಿಸಿದ ದಿವಾನ್ ರಂಗಾಚಾರ್ಲಾ ಯವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಾವು ಬರೆದಿರುವ " ಏಕಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯ " ನಾದ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕ."

“..... ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಯವರು ಅಸಾಧಾರಣ ಪುರುಷರೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. .... ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಈಗ ಪಡೆದಿರುವ ಉಚ್ಚಾಯಸ್ಥಿಯು ಅವರು ಪ್ರಥಮತಃ ಹಾಕಿದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ದತ್ತಿಭಾರದ ದೇವಿಯಿಂದ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. .... ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಕೇವಲ ಅಲ್ಪನೌಕರಿಯಿಂದ ಘನವಾದ ದಿವಾನ್‌ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರವೂ ತಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೂ ಹೇಗೆ ಆಳದರೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಚಿಕ್ಕದಾದ ೧೦ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೂ ವಿವರಿಸಿರುವರು. .... ಯವರು ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿಯೂ ಮುಖ್ಯಸಂಗತಿಗಳೊಂದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿಯೂ ಬರೆದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು.”

— ಬಳ್ಳಾರಿಗರ ಪತ್ರಿಕೆ, ೧೯-೨-೧೯೧೧.

“ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹನೀಯರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ದೇಶೀಯ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಜೀವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ದೇಶೀಯ ರಾಜವಂಶೀಕರಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಲಳಿತವಾಗಿ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಯವರು ಮೊದಲನೆಯ ದಿವಾನರಾಗಿ ನೇಮಕವಾದರು. ಅವರ ಜೀವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಮೆ|| ..... ಯವರು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಓದಿ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷಪಡುವೆವು. ....

ಲಂಕವನ್ನು ಅವರು ಬಿಡಲಾಗಿ ಹಗೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಈ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತುಂಬಾ ಅಸಹ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಬಂದರೆಡುಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ. .... ಇಂಥಾ ಮಹನೀಯರಾದ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಯವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಜೆಗಳು ಓದಿ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಂಬುತ್ತೇವೆ.”

— ನೃತ್ಯಂತಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಧಾನಲೇಖನ (Leader)

no: Date
40.   21. MAY 1935 ✓

ದಿನಾಂಕ ಸೂಚಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪನಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮

ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರ

೯೫

ನಿ. ಸಂಖ್ಯೆ: ೧೫ ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಯಾರೂ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು.

ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ದಿನ

ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ದಿನ

ಪುಸ್ತಕಸೂಚಿ

ಬ. ಸಂ: 0, 33, 2 GUN K

ಕ್ರ. ಸಂ: 336. N11

ಶಿ. ಕಾವ.

ಬ. ಸಂ:

ಕ್ರ. ಸಂ: 336.

ಕ. ಸಾ. ಪ.
ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರ

ಸುಮತಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ (1) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರ ಜೀವನಚರಿತೆಗಳೂ (2) ನಾವೆಲ್ ಮೊದಲಾದ ಕಥಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳೂ (3) ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಗಳೂ (4) ಚರಿತೆ, ಮತ್ತು ದೇಶವಿವೇಶನಗಳೂ (5) ಜ್ಞಾನ ಸ್ವಲ್ಪ ಅರ್ಪಣಿ ಮಿಲ್, ದ್ವಾರ್ಪ ಸ್ವಸ್ವರ ಮುಂತಾದ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರ ಲೇಖನಗಳ ಭಾಷಾಂತರಗಳೂ (6) ವ್ಯವಸಾಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಇತರ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೦೦ ಪುಟಗಳ ಒಂದು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಚ್ಚಾದ ಗುಂಪನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ವಿ. ಪಿ. ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮ್ಯಕ್ ಸಾಲಾಣಿಯನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಮುಂಗಡವನ್ನು ಪುಸ್ತಕದ ವಿ. ಪಿ. ಮೂಲಕವಾದರೂ ವಸೂಲು ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬೆಲೆಯು ಸರಾಸರಿ ೧೦೦ ಪುಟಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರತಿಗೆ ಸಾಲಾಣಿ, ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಗೆ ಆರಾಣಿ; ಇತರರಿಗೆ ಆರಾಣಿ ಮತ್ತು ಎಂಟಾಣಿ. ಟಿಪ್ಪಣಿ ವೆಚ್ಚ ಬೇರೆ. ತಿಂಗಳಂತಿಂಗಳೂ ವಿ. ಪಿ. ತೆಗೆಯಲಿವೆ ವಿಲ್ಲದವರು ತಮಗೆ ಇಚ್ಛಿಸುವುದು ಬೇರೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತಿರಬೇಕು.

ವಿಜಯಪುರಗಳಿಗೆ ಧಾರಾಳವಾದ ಕಮಿಷನ್ ದೊರೆಯುವುದು. ಮ್ಯಾನ್ಸೇಜರ್, ಸುಮತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.